

minna

2/2012

*Riittakerttu Kaltiala-Heino:
Vanhemmuus on alaikäisen lapsen koti*

SUOMALAINEN NAISLIITTO RY

tässä Minnassa

- 3 Puheenjohtajan terveiset, Maija Kauppinen
- 4 Stipendisäätiö juhli Bottalla, Maija Kauppinen
- 8 Nykyperheen hyvinvointi, Maija Kauppinen
- 9 Vanhemmuuden voimavarat, Seija Sihvola
- 10 Nykyperheen tukirenkaat, Kirsti Ojala ja Maija Kauppinen
- 12 Omaishoitajat avuksi, Soilikki Suoranta ja Maija Kauppinen
- 13 Lapsiperheiden kiireet, Maija Kauppinen
- 15 Lasten lohkaisuja, Tuulikki Ritvanen
- 16 Ajankohtaista
- 17 Vaalien välillä, Kirsti Pohjonen
- 18 Tuula Lehtinen rakastaa kauneutta, Maija Kauppinen
- 21 Kaksi oman tiensä kulkijaa, Maija Kauppinen
- 22 Itä-Uudenmaan keskiaikauskirkot tutuiksi, Maijaliisa Kaistila
- 26 Muistelmia Naisliiton kotiteollisuuskoulusta, Marja-Riitta Tervahauta
- 28 Hämeenlinnalaiset Rautaruukin vieraina, Maija Kauppinen
- 29 Kulttuuriretki Korpilahdelle, Anita Lyyra
- 30 Oulu sai oman kulttuuriluotsin, Terttu Välikangas
- 31 Taide kuuluu Eila Saarisen elämään, Tuulikki Ritvanen
- 32 Kirjaviisaat, Satu Postpischl, Tuulikki Ritvanen ja Maija Kauppinen
- 36 Tilkkuvakka
- 38 Leskeneläkkeistä eripura, Ritva Siipi
- 39 Naisliiton hallitus ja osastojen puheenjohtajat
- 39 Kaisaniemen seminaari kutsuu

Kannen kuva: Maija Kauppinen

Sivu 9

Sivu 12

Sivu 18

Sivu 36

Päätoimittaja: Maija Kauppinen

Kirjoittajat ja kuvaajat: Maijaliisa Kaistila, Maija Kauppinen, Johanna Klinge, Anita Lyyra, Kirsti Ojala, Kirsti Pohjonen, Satu Postpischl, Tuulikki Ritvanen, Seija Sihvola, Ritva Siipi, Soilikki Suoranta, Marja-Riitta Tervahauta ja Terttu Välikangas.

Toimitusneuvosto: Kirsti Pohjonen, Helsinki; Tarja Kortekangas, Alatornio; Anita Lyyra, Jyväskylä; Marja Miettinen, Hämeenlinna; Kirsti Ojala, Oulu; Tuulikki Ritvanen, Lahti; Soilikki Suoranta, Vaasa; Marja-Leena Jaakkola, Helsinki.

Julkaisija: Suomalainen Naisliitto ry, Aurorankatu 17 A 11, 00100 Helsinki, 0440-699 277, naisliitto@kolumbus.fi

Toimitus: Maija Kauppinen, Arvi Kariston katu 15 as. 12, 13100 Hämeenlinna, maijaesko@kotiportti.fi

Graafinen suunnittelu: Marja Kivelä • **Paino:** Multiprint, Vantaa 2012 • ISSN-L 0358-8203

Seuraava Minna ilmestyy kesäkuussa 2013.

Flow-elämyksiä kulttuurikentällä

Kun Suomalainen Naisliitto päätti syyskokouksessaan ensi vuoden teemaksi Kulttuuri terveyden ja hyvinvoinnin lähteenä, kokoussalin täytti mielihyvän hyrinä. Oli saatu teema, johon jokaiselle naisella oli omakohtainen kosketus ja jonka ympärille oli helppo rakentaa osaston oma ohjelma.

Minun ensimmäinen kosketus kulttuuriin tapahtui kolmevuotiaana. Isoisällä oli tapana lukea päivän lehti ääneen ja kuljettaa samalla sormeaan rivi riviltä. Istuin tällöin usein hänen sylissään, ja jonakin päivänä minulle selvisi kirjainten ja äänen yhteys. Olin oppinut lukemaan, vaikkakaan en tavaamaan – sen taidon opin vasta kansakoulussa. Sanomalehdistä siirryin pian kirjojen maailmaan, ensin lasten, sitten nuorten mutta varsin pian – tietysti salaa – aikuisten kirjoihin. Rakkaus lukemiseen on säilynyt näihin päiviin – ja säilyy varmaan edelleen – sekä paperi- että sähköiseltä alustalta. Kuten myös kirjoittaminen, lukemisen äiti.

Kirjojen lisäksi lapsuuden ja nuoruuden kulttuurimaailmaan kuului vain radio ja sen kuunnellut ja iskelmät. Vasta kun tulin Helsinkiin opiskelemaan, aukenivat muut kulttuurielämän portit.

Ensimmäisen suuren teatterielämyksen koin Kansallisteatterin Lokissa, jossa Eeva-Kaarina Volanen oli unoh-

tumaton Nina. Ahaa-elämyksen kuvataiteiden maailmaan antoivat Ateneumin kulta-ajan taiteilijat. Se, että he kaikki olivat miehiä, ei kummastuttanut tuolloin. Vasta kun taidekenttämme framille alkoi päästä naistaiteilijoita kuten Helena Schjerfbeck, Venny Soldan-Brofeldt, Fanny Churberg..., tajusin, kuinka yksipuolista oli taidehistorian kirjoitus ollut. Samoin kuin muunkin historian.

Myös Bulevardilla oleva Kansallisooppera ja sen Mustalaisruhtinatar kuuluivat varhaisaikuisuuden elämyksiin. Uteliaisuus vei pian vaativamman oopperamusiikin pariin ja lopulta kesäyliopistoon oopperaturssille. Vähitellen löysin myös klassisen musiikin. Mikä nautinto olikaan väsyneenä työpäivän jälkeen istua Finlandia-talossa ja antaa Haydnin pianokonsertton rentouttaa mielen ja kehon.

Edellisiin verrattuna elokuva on tullut elämäni varsin myöhään, oikeastaan vasta viime vuosina. Nykyisessä kotikaupungissani Hämeenlinnassa

on elokuvakerho, jonka ansiosta näemme elokuvataiteen klassikoita. Mieleenpainuvimpia on ollut Alfred Hitchcockin *Vertigo*, joka esitettiin Aulangon teatteriraunioilla elokuun tummassa yössä.

Edellä oli vain pieni kooste tervehdyttävistä elämyksistä, joilla kulttuuri on vuosikymmenten mittaan minua ravinnut. Vaikka ne kirjoittamista lukuun ottamatta ovat olleet minulle harrastuksia, olen kokenut myös niiden parissa flow-elämyksiä. Kuten varmasti sinäkin.

Tulevana vuonna kuulemme, miten kulttuurin tekijät ja tutkijat teemaamme tulkitsevat. Mitä flow-hetkiä he itse ovat kokeneet ja mitä vinkkejä meille antavat.

Tätä kirjoittaessani valmistaudun sadan naisliittolaisen tavoin Opetusneuvos Hilja Vilkemaan säätion 50-vuotisjuhlisiin. Niissä koemme ja myös viemme eteenpäin liittomme juhlakulttuuria, joka rakentuu klassisesta musiikista, henkevästä puheista, juhlapuvuista, maukkaasta tarjottavasta ja otollisesta mielestä.

Juhlista tulee kuvakooste Minnaan, joten lehti tulee tänä vuonna normaalia myöhemmin.

*Onnellista vuoden vaihdetta
ja kulttuurin rikastamaa
uutta vuotta toivottaen
Maija Kauppinen*

Hilja Vilkema heräsi eloon

Ketjussa muistojen kultaisten tämä hetki helmenä loistaa,
ja kaikki kukkaset kauneimmat nyt juhlijan onnea toistaa.

Niina Saarelainen johdatti yleisön juhlatunnelmaan Sibeliuksen Finlandian sävelin. Taustalla nuori 1910-luvun Hilja Vilkema.

Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiö täytti tänä vuonna 50 vuotta ja kutsui 8. joulukuuta naisliittolaiset ja yhteistyökumppanit sitä juhlimaan Ostrobotnialle Helsinkiin.

Kutsua noudatti yli 90 naista ja miestä.

Juhla alkoi komeasti pianisti **Niina Saarelaisen** soittamalla Finlandialla, jolla kunnioitettiin kahta päiväsankaria: Hilja Vilkemaata ja Jean Sibeliusa.

jatkuu seuraavilla sivuilla

Henkilökohtaisesti Hilja Vilkemaan tuntenut Karmela Béliński esitteli tämän elämänpolkua kuulijoita kiinnostavasti.

Vaikka jo 1930-luvulla naisten arveltiin saavuttaneen tavoitteensa, naisasiainliikkeitä tarvitaan Aino Junesin mukaan edelleen.

Tiia Niemelä kertoi Hilja Vilkemaan tunteneen sukupuolikiintiön, vaikkakaan ei tätä sanaa käyttänyt.

Jukka Rintala piirsi Maija Haavisto-Hyväriselle juhlapuvun. Taustalla 1950-luvun Hilja Vilkema.

Esitelmässään Katja Jokinen (toinen vas.) kertoi, että facebook-kavereiden lisäksi nuorilla on myös live-kavereita. Hänen vierellään Arkadian yhteislyseon rehtori Jaakko Julkunen, oikealla puolella Terttu von Weissenberg Hämeenlinnasta ja Riitta-Maija von Weissenberg-Hartiala Akateemisten Naisten Liitosta.

Avauspuheessaan säätiön puheenjohtaja **Marja-Riitta Tervahauta** kertoi, että itse asiassa säätiö perustettiin jouluaattona 1962, Hilja Vilkemaan 75-vuotispäivänä, jolloin Naisliiton osastot lahjoittivat keräämänsä 582 500 vanhaa markkaa säätiön alkupääomaksi. Kahdeksas joulukuuta on hänen kuolinpäivänsä.

Kymmenen vuotta perustamisen jälkeen eli 1972 nuori maisteri **Karmela Bélinki** tutustui Hilja Vilkemaan. Niinpä hänen, tohtoritutkijan, puheenvuoro sisälsi omakohtaisia muistoja opetusneuvoksen elämästä ja tavoista, muun muassa hänen salaisesta haaveestaan tulla näyttelijäksi. Hilja Vilkema oli myös Naisten Äänen päätoimittaja ja ahkera kynän käyttäjä. Hänen tekstejään analysoivat säätiön hallituksen jäsenen **Maritta Pohlsin** johdolla opiskelijat **Aino Jones** ja **Tiia Niemelä**. Vaikka Vilkemaan kieli kuuluu viime vuosisadalle, hänen ajatuksensa ovat tätä päivää.

Aikalaistensa mukaan Hilja Vilkema oli tyylikäs nainen, kaupunkilaisen huoliteltu. Häntä ajatellen muotitaiteilija **Jukka Rintala** kertoi nykypäivän juhlapukeutumisesta ja suunnitteli yleisöstä poimimalleen naiselle, **Maija Haavisto-Hyväriselle**, juhlapuvun.

Stipendisäätiö jakaa vuosittain jäsenistön matkastipendien ohella tunnustusstipendejä. Keväällä sen sai kasvatustieteen tohtori, erityisopettaja **Katja Jokinen**, joka toi runoterveydyksensä Vaasasta ja kertoi sitten välähdyksiä lasten ja nuorten elämästä oman työnsä kautta. Tämän syksyn tunnustusstipendin sai neljä naisliittolaista kirjaston hyväksi tekevästä työstä.

Naisliiton juhlaperinteeseen kuuluu aikataulun noudattami-

Säätiön tunnustusstipendin jakoivat Naisliiton kunniapuheenjohtaja Leena Krohn (vas.) ja säätiön puheenjohtaja Marja-Riitta Tervahauta.

Tunnustusstipendin sai neljä Naisliiton kirjaston hyväksi paljon työtä tehnyt naista: Marja-Leena Jaakkola (vas.), Satu Postpischl, Ulla Pitkänen ja Riitta Sivenius (puuttuu).

Rauni Auvista (vas.) ja Hertta Wirenä viehättivät pöytiä koristavat vaaleanpunaiset joulutähdet. Juhlan päätteeksi ne arvottiin.

nen, ja niinpä nytkin kahvihuoneen ovet avautuivat ohjelman mukaisesti tasan kello 16.30. Tästä samoin kuin tyylikkäästä

juhlista ansio kuuluu juhlan järjestäjille, säätiön hallitukselle, sekä sen juontajalle, teatteriohjaaja **Lasse Svedbergille**. •

Neljälle kirjojen ystävälle tunnusstipendi

Suomalaisen Naisliiton ylpeys on sen 5 500 niteen kirjasto. Sitä hoidetaan vapaaehtoisvoimin. Tästä työstä säätiö antoi tunnustusstipendit **Satu Postpischlille, Ulla Pitkäselle, Marja-Leena Jaakkolalle ja Riitta Siveniuk-selle.**

Heistä kaksi, Satu ja Ulla, ovat toimineet viime vuosikymmenet kirjastonhoitajina. Molemmat ovat liiton kirjastotoimikunnan jäseniä, Satu sen sihteeri. Kirjallisuuteen hyvin perehtyneenä hän on avustanut myös Minnaa kirjoittamalla arvosteluja Kirjaviisaisiin.

Kirjastoa kartutetaan vuosittain os-tamalla naisasia- ja naisten kirjoittamia kirjoja. Ne valitsee liiton kirjastotoimi-kunta, jonka puheenjohtaja on Marja-Leena Jaakkola. Hän on myös vastannut kirjaston kunnosta ja sen digitalisoin-nista, jota tekevät Kristiina Haukkamaa ja Martta Kaukonen. Kun se valmistuu, kirjaston teokset ovat naisliittolaisten ja tutkijoiden käytettävissä.

Aurorankadulla kokoontuu kerran kuukaudessa kirjalauantai, jossa kirjallisuuden ystävät ja harrastajat kes-kustelevat ajankohtaisista teemoista ja kirjoista. Riitta Sivenius on ollut sitä ideoimassa ja on nykyään sen vetäjä.

Juhlayleisöä. Edessä Wihuri-säätiön Jukka Lehmusvirta, sihteerimme Kukan puoliso.

Pirkko Inkeri (vas.) ja Paula Starck nauttivat paitsi juhlista myös toistensa tapaamisesta.

Juhlat päätti juontaja Lasse Svedberg tyylikkäästi Runnebergin Vänrikki Stoolin runoon.

"Vihdoinkin kahvia", iloitsivat Arja Kaartinen (oik.), Sirpa Tuisku, Leena Pohjanluoma ja Kyllikki Suorsa.

NYKYPERHEEN HYVINVOINTI koostuu sen jäsenten hyvinvoinnista

Nykyperheen hyvinvointia tarkasteltiin monesta näkökulmasta lokakuun alussa Tampereella Minna Canth -seminaarissa, jonka järjestivät Suomalainen Naisliitto ja Suomen Naisyhdistys. Osanottajia oli yli 80, eri puolilta Suomea.

Seminaarin avasi Naisliiton puheenjohtaja **Maija Kauppinen** kertomalla vastauksista, joita oli tullut nuorille perheille lähetettyyn kyselyyn, onko heidän aikansa kortilla ja – jos on – miten sitä voisi kesytää.

Vanhemmuutta ja sen voimavaroja valottivat Tampereen yliopiston nuorisopsykiatrian professori **Riittakerttu Kaltiala-Heino** ja kirjailija, filosofian tohtori **Seija Sihvola**.

Riittakerttu Kaltiala-Heino, joka johtaa myös Tampereen yliopistollisen keskussairaalan nuorisopsykiatrian osastoa, aloitti puheenvuoronsa määrittelemällä nuoruuden, jota ovat nykyään ikävuodet 13–22. Se jakautuu kolmeen jaksoon: varhais-, keski- ja jälkinuoruuteen. Jokainen näistä jaksoista on tärkeää nuoren kehitykselle. Varhaisnuorella eli 13–14-vuotiaalla keho muuttuu, keskinuori, 15–17-vuotias, irrottautuu vanhemmistaan ja jälkinuori valmistautuu aikuisuuteen ottamalla vastuuta itsestään.

Nykykäsityksen mukaan vanhemmat eivät saa osallistua keskinuoruutta elävän nuoren elämään – eli nuorilla on jo tällöin itsenäinen vastuu – mutta jos asiat menevät pieleen, vanhempien pitäisi asiantuntijan

Riittakerttu Kaltiala-Heino painotti, että vanhemmuus on alaikäisen lapsen koti.

mukaan voida auttaa. Vaikka nuori on jo mielestään aikuinen, psykologisessa mielessä hän on lapsi ja tarvitsee pysyvän hoitosuhteen aikuiseen.

Puhuja korosti, että perhe eli molemmat vanhemmat ovat erittäin tärkeitä nuorelle ja heidän pitäisi jaksaa syventyä lapsensa elämään ja ongelmiin. Ja – jos omat eväät eivät niihin riitä – auttaa ammattiauttajaa ja hyväksyä nuorelle määrätty hoito.

Tärkeitä hyvinvoinnin lisäjiä ovat nykyään perheen tukirenkaat. Tampereella näistä oli mukana neljä yhdistystä: Pienperheyhdistys, Miessakit, Sateenkaariperheet sekä Omaishoitajat ja Läheiset-Liitto. Referaatit näiden edustajien samoin kuin Seija Sihvolan puheenvuoroista ja kiire-kyselystä seuraavilla sivuilla.

Seminaarin annin tiivistä Sirpa Tuisku, Naisliiton Helsingin Osaston puheenjohtaja otsikon lauseeseen. •

Vanhemmuuden tuki-
minen tarvitsee uusien
työmenetelmien kehittä-
mistä ja ennaltaehkäisyn
lisäämistä. Vanhem-
muuden valan toivotaan
kannustavan isää ja äitiä
arvostamaan itseään ja
toista vanhempaa ja
kumppanina.

Vanhemmiksi tullaan Suomessa yhä vanhempina. Ajallisesti nuorilla on aikaa valmentautua vanhemmuuteen enemmän kuin millään aiemalla sukupolvella. Aikuisuuden vapaa vuosikymmen, ikävuodet kahdestakymmenestä kolmeenkymmeneen, ei kuitenkaan suuntaudu vanhemmuuteen valmentautumiseen, vaan se käytetään opiskeluun, työhön, matkusteluun, harrastuksiin ja ystäviin.

Yhteiskunta avittaa itsenäistä ja vanhemmuuden kannalta negatiivista trendiä. Vanhemmuuden valmennusohjelmia ei ole, eikä nuorten aikuisten ”ajasta ennen odotusaikaa” olla juuri kiinnostuneita. Luonnollinen infrastruktuuri ei sekään tue kehitystä, sillä kolmen polven perheet ovat historiaa eikä tarttumapintaa lapsiperheiden arkeen synny. Harva nuori aikuinen ehtii kiireiltään hoivata kummi- tai sukulaislapsia, naapurin lapsista puhumattakaan.

Kun kolmenkymppin korvilla vanhemmuus sitten alkaa, elämä muuttuu kertaheitolla. Vaikka lapsi tuo yleensä suuren ilon, moni arkiasia mullistuu. 24/7-vanhemmuudesta saattaa tulla elämää suurempi stressi molemmille. Ongelmat näkyvät: raskauden aikaiset avioerot pu-

Vanhemmuuden voimavarat

huttavat äitiysneuvoloissa, varhaiset pikkulasten huostaanotot lisääntyvät ja nuorten aikuisten mielenterveyshäiriöt kasvavat.

Ennaltaehkäisyn haasteita

Vanhemmuuden voimavaroista kannetaan yhteiskunnassa laajaa huolta ja tuen suuntaaminen puhuttaa. Erityisesti ensilapsiperheiden paineita halutaan helpottaa. Nykyinen hallitusohjelma korostaa perhepolitiikan ytimä eli palveluita, tulonsiirtoja sekä perheen ja työelämän yhteensovittamista. Vanhemmuuden tukemisesta on ohjelmassa erillinen kohta, jossa sanotaan: ”Vanhemmuuden tukea sekä lasten vanhempien parisuhdeneuvontaa kehitetään ja lisätään. Erosovittelua kehitetään lapsen edun vahvistamiseksi ja vanhemmuuden toteutumiseksi.” Ohjelmassa korjaavat toimenpiteet korostuvat.

Prevention eli ongelmien ennaltaehkäisyn voimaan kuitenkin uskotaan, vaikka sitä ei ohjelmissa ehkä osata kunnolla konkretisoida. Prevention on laaja keinovalikoima ja sen ensimmäinen käsite primaari-preventio on vanhemmuuden voimavarojen tukemisessa keskeisin. Se tarkoittaa ongelmien ehkäisyä ennen kuin pulmia on edes näköpiirissä.

Koulut ovat ennaltaehkäisyn kannalta suuri mahdollisuus. Sisältöpainotteisesta opetuksesta ja faktojen tankkaamisesta ollaan siirtymässä ymmärtävään oppimiseen. Tieto- ja viestintätekniikka luo uudenlaisia

Seija Sihvola siteeraa ajattelijan, kahden lapsen isän Antti Tupolan lausetta: ”Reilu maailma on se, missä eivät vain vanhemmat saa lapsia, vaan myös lapset saavat vanhempia.”

välineitä sille. Myös kriittisen ajattelun samoin kuin itsetuntemuksen ja vastuullisuuden taitoja halutaan opettaa. Näillä keinoilla myös vanhemmuuteen kasvamiseen voidaan tulevaisuudessa saada uudenlaista näkemystä ja konkreettista taitopääomaa.

Perheen kunnioittamista ja vastuuta toisesta ihmisestä pitäisi korostaa ja tuoda esiin jo päiväkodeissa. Ennaltaehkäisevä työ ei koskaan ala liian aikaisin.

Kumppanuuden tukija

Vuonna 2011 Suomen Naisyhdistyksen julkaiseman Vanhemmuuden valan tavoitteena on sitoutua – vaikka ääneen lausuttuna – sen sanomaan erityisesti ensimmäisen lapsen syntyessä. Valan tavoitteena on herättää nuoret vanhemmat kunnioittamaan toistaan ja arvostamaan perheyhteisöään.

Se haluaa rohkaista ottamaan vahvaa vastuuta myös silloin, kun vanhemmat lähtevät eri poluille. Vala ei syyllistä vaan yrittää innostaa ajattelemaan vanhemmuutta myös toisen kannalta.

Vala on pieni työkalu, mutta sen voima voi olla suuri ja pitkäaikainen. Sen sanoma olisi hyvä nähdä myös kumppanuuden vahvistajana. Englannin kielessä sanat parents and partners ohjaavat kauniisti asian ytimeen, suomenkielessä vanhemmuus ja kumppanuus -sanat eivät soinnu yhtä lyyrisesti. Vai voisimmeko puhua vanhemmuuskumppanuudesta tai kumppanuusvanhemmuudesta?

Vanhemmuuden valaa kehitetään neuvoloissa eri puolilla Suomea. Nähtäväksi jää ymmärretäänkö se samalla myös kumppanuuden tukemisen työkaluna. •

Pikku kaveria ei jätetä, eikä isompaakaan

Tärkeitä perheen hyvinvoinnin lisääjiä ovat nykyään lapsiperheiden tukirenkaat.

”Pikku kaveria ei jätetä”, oli Pienperheyhdistyksen projektipäällikkö **Petri Kaverman** puheenvuoron teemana. Sen takaa yhdistyksen kehittämä mieskaveritoiminta, joka on vapaaehtoista ja tarkoitettu lapsille, joilla ei ole aktiivista yhteyttä omaan isäänsä eikä muihinkaan aikuisiin miehiin. Yhdistyksen tavoitteena on tutustuttaa lapsi aikuisen miehen elämään sekä tukea lasta ja mieskaveria turvallisen ja luottamuksellisen suhteen rakentamisessa, esimerkiksi yhteisen harrastuksen, vaikkapa onkimisen piirissä.

Mieskaveri ei korvaa omaa isää

Mieskaveri ei kuitenkaan koskaan korvaa lapsen omaa isää, eikä se ole Petri Kaverman mukaan toiminnan tavoitteenakaan. ”Oikealla hetkellä tarjolla oleva aikuinen voi kuitenkin olla ratkaiseva tuki tilanteessa, jossa yksikin kannustava sana on tärkeä.”

Pienperheyhdistys kurssittaa mieskavereita ja käynnistää kaverisuhteen. Ison kaverin on läpäistävä monta seulaa, ennen kuin kaveritoiminta alkaa.

Kokemukset toiminnasta ovat olleet loistavia niin lasten kuin aikuisten kannalta. Kaveriverkostossa on tällä hetkellä yli sata miestä, jotka tapaavat säännöllisesti pikku kavereitaan. He ovat Petri Kaverman mukaan hyvin erilaisia ja eri-ikäisiä, myös perheellisiä. Ongelmana on vain, että heitä on liian vähän.

Mieskaveritoiminta syntyi Helsingissä äitien aloitteesta 20 vuotta sitten ja on nyt laajenemassa pääkaupunkiseudun ulkopuolelle. Projektin Pikku kaveria ei jätetä kuuluu Raha-automaattiyhdistyksen Emma ja Elias -avustusohjelmaan.

”Vaimo jätti, vei lapset, on ikävä.”

Miessakit ry:n erotyöntekijät **Jouni Linnankoski** ja **Kari Vilkkio** valistivat MC-seminaarin osallistujia vaikuttavan vuoropuhelun keinoin. He kyselivät toisiltaan eronneiden miesten ongelmista ja kertoivat auttavasta toiminnastaan Miessakkien Erosta Elossa -projektissa.

”Ahdistuneet miehet soittivat päivittäin lasten menettämisen pelosta erotilanteessa. Äiti ja isä ovat lain mukaan tasavertaisia, mutta erotyöntekijöiden mielestä käytännössä näin ei ole. Tilastojen mukaan Suomessa oli vuoden 2012 alussa yksinhuoltajajäitejä 104 580, mutta -isiä vain 17 400. Eli 581 000 lapsiperheestä 18 prosenttia on äiti-, kolme prosenttia isäperheitä.

Yhteiskunnassamme oletetaan, että lapset kuuluvat äidille, ja tähän oletukseen miehet on kasvatettu. On myös oikeustaiseluja, joissa isä syytetään keksityn perustein.

Yksinäinen mies joutuu erossa usein tyhjän päälle. Häneltä katoaa tukiverkosto, ja hän jää liian yksin. Syrjäytymisriski kasvaa, ja itsetuhoiset ajatukset valtaavat mielen. Eron käsittelemisenkään ei onnistu, sillä sosiaaliviranomaiset ovat naisia ja auttavia tahoja on vähän. Tässä auttaa puhekaveri, mies.”

Eetut ovat itsekkin eronneita

Miessakit aloitti Erosta elossa -toiminnan vuonna 2005, ja eroryhmiä on jo ympäri maata. Niissä miehet oppivat puhumaan ja saavat tukea toisiltaan. Myös tapaamis- ja huoltajuuskysymyksissä autetaan, mutta varsinaista lakimiesneuvontaa ei anneta.

Neuvontatyössä on keskeistä lasten etujen ajaminen ja isyyden turvaaminen eron jälkeen. Miehiä on syytä auttaa myös lasten hyvinvoinnin vuoksi. Jos eron jälkeen molemmat vanhemmat voivat hyvin, lapset kärsivät vähemmän.

Erosta Elossa -palvelu on aloittanut myös yksilölliseen vertaistukeen perustuvan Eetutukihenkilötoiminnan, jota parhaillaan laajennetaan eri puolille maata.

”Eron itse kokeneet, koulutetut ja vapaaehtoiset Eetut kulkevat erokriisissään kamppailevan miehen vierellä. He kuuntelevat, vastaavat, ymmärtävät ja kannustavat, ovat läsnä ja tukevat eronnutta myös viranomaispalveluissa. Tarkoituksena on kohentaa eromiehen jaksamista, itsetuntoa ja valmentaa häntä tärkeisiin perheoikeudellisiin neuvotteluihin.”

Eroryhmistä on saatu erotyöntekijöiden mukaan hyvää palautetta.

Kuulijoiden mielestä on oikein, että miehet pitävät huolta omistaan. On myös miellyttävää todeta, että Miessakit ehkäisevät esimerkiksi väkivaltaista käyttäytymistä omalla, Lyömätön Linja -ohjelmallaan. Näin ei peitellä sitäkään syytä, mikä aiheuttaa monen eron. On ikävä todeta, että miehet ovat elämässään niin

varmoja ja itsenäisiä, etteivät tarvitse omia ystäviä tai kavereita ennen kuin perhe hajoaa. Eikö kunnia anna periksi pitää yhteyttä edes omiin sukulaisiin? Pitäisikö naisjärjestöjen ottaa ohjelmaansa, että äidit kasvattaisivat poikiaan sosiaalisimmiksi? Ja voisivatko isätkin kasvattaa pojistaan yhteisöllisempiä!

Jokaisen lapsen perhe on hyvä

Lasten hyvinvointi oli avainasemassa myös Sateenkaariperheen järjestösihteeri **Kaisa Niittynen** puheessa Moninaisuuden ABC. Hän korosti, että jokainen lapsi ansaitsee, että hänen perheensä nähdään hänelle oikeana perheenä, arvokkaana ja tärkeänä.

”Lapsi ansaitsee viestin, että hänen perheensä on hyvä juuri sellaisena kuin se on, olipa se homo-, lesbo-, bi- tai transvanhempien ja heidän lastensa perhe. Eriperhe. Uusioperhe. Apilaperhe. Adoptioperhe. Ystävysten perhe. Sijaisperhe.”

Suomessa sateenkaariperheitä on useita tuhansia. Vastoin ennakkoluulojamme he elävät pääosin tavallista arkea, johon vanhempien sukupuoli tai seksuaalinen suuntautuminen vaikuttavat hyvin vähän. Vanhempien persoona vaikuttaa sukupuolta enemmän. Lapsista kasvaa tutkimusten mukaan samanlaisia kuin heteroperheissäkin, tosin vähän avarakatseisempia ja suvaitsevampia. Heidän käsityksensä omasta sukupuolestaan tai seksuaalinen suuntautuminen eivät eroa heteroperheiden kasvateista, eikä heitä kiusata enempää kuin muitakaan lapsia. Sateenkaariperheessä kasvaminen ei suojaa lasta elämän kriiseiltä, ei myöskään mielenterveys- ja päihdeongelmilta, mutta ei liioin lisää niitä.

Tämän Kaisa Niittynen toivoo meidän muistavan, kun puhumme sateenkaariperheistä tai tapaamme sen jäseniä. •

Kaisa Niittynen toivoo, että avaisimme silmämme elämän moninaisuudelle ja näkisimme jokaisen ihmisen tärkeänä ja arvokkaana.

Petri Kaverma kertoo, että kaveritoiminta on myös miehelle antoisaa ja voi kestää läpi elämän.

Erotyöntekijät Kari Vilkkonen ja Jouni Linnankoski osoittivat kiinnostuksensa koko perheiden hyvinvoinnille olemalla läsnä koko seminaarin ajan.

Toivo syntyy

ihmisten kyvystä kantaa toistensa taakkoja

Maaailmassa on vain neljänlaisia ihmisiä: Heitä, jotka ovat olleet omaishoitajia. Heitä, jotka ovat omaishoitajia. Heitä, joista tulee omaishoitajia. Ja heitä, jotka tarvitsevat omaishoitajia.

Näillä Rosalynn Carterin sanoilla Omaishoitajat ja Läheiset-Liiton toiminnanjohtaja, sosiaalineuvos **Merja Salanko-Vuorela** loi hätkähdyttävän kuvan näkymättömistä vastuunkantajista, omaishoitajista.

Aihe oli mitä ajankohtaisinta jos kosketti kuulijoita, kun sosiaalineuvos kertoi, että meistä joka neljäs on omaishoitaja ja että omaishoito on kasvava haaste. Ikääntyvien määrä kasvaa ja saattohoito yleistyy, sillä vaikeasti sairaat haluavat mieluummin kuolla kotonaan kuin sairaalassa.

Laki määrittelee omaishoitajaksi henkilön, joka on tehnyt omaishoitosopimuksen. Näitä sopimuksia on tällä hetkellä vain 39 000. Se on vähän, sillä Merja Salanko-Vuorela arvioi, että sitovaa ja vaativaa hoitoa tarvitsevia on tällä hetkellä noin 300 000, ja 60 000 heistä olisi laitoksessa ilman omaishoitajaa. Jos myös näistä maksettaisiin omaishoitotukea, se maksaisi yhteiskunnalle 300 miljoonaa euroa nykyisen 170 miljoonan sijaan. Vastaavan laitoshoidon kustannukset olisivat noin 1,8 miljardia euroa.

Omaishoidon tukea voidaan myöntää, kun henkilö tarvitsee

Sosiaalineuvos Merja Salanko-Vuorelan kertoo, että hänen johtamansa Omaishoitajat ja Läheiset-Liittoon kuuluu 70 paikallisyhdistystä, joissa on 10 000 henkilöjäsentä.

kotona hoitoa tai huolenpitoa sairautensa tai vammansa vuoksi ja kun omainen tai muu läheinen voi toimia omaishoitajana ja hänen terveytensä ja toimintakykynsä vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Myös kodin on sovelluttava hoitamiseen ja tuen myöntäminen on hoidettavan edun mukaista.

Tyyppillinen omaishoitaja on 50 – 64 -vuotias nainen, joka asuu suuressa kaupungissa ja käy ansiotyössä. Merja Salanko-Vuorela arvioi heitä olevan 250 000 ja kertoo, että työelämä joustaa jossakin määrin sallimalla omaishoitajan poissaolon pakottavista perhesyistä ja myöntämällä hänelle myös omaishoito- ja vuorotteluvapaata.

Omaishoitoa korostetaan voimavarana, mutta liian usein omaishoitaja kokee olevansa

yleiskone ja häkkilintu. Jaksakseen hän tarvitsee tukea. Eli nimimerkki Siipirikon Minun tieni -runon säkein:

*Siksi tahtoisin sanoa sinulle,
joka hoidat omaistasi:
Rakasta häntä niin paljon,
että rakastat ensin itseäsi.
Huolehdi itsestäsi,
omasta jaksamisestasi.
Vasta sitten voit huolehtia
hoidettavastasi
ja rakastaa häntä.*

Negatiivisia tunteja vähentäisi myös kunnan hoitopalkkio – nyt se on keskimäärin 450 euroa kuukaudessa –, säännölliset vapaapäivät, tukipalvelut, pääsy kunnallisen työterveyshuollon piiriin ja mahdollisuus osallistua palvelujen suunnitteluun. Tästä hyötyisi myös yhteiskunta. Kun hoito maksaa laitoksessa 70 000 ja tehostetussa palveluasumisessa 42 000 euroa vuodessa, palveluin tuetussa omaishoidossa sen hinta on vain 13 000 euroa.

Merja Salanko-Vuorela muistutti lopuksi, että kunnallisvaalit lähestyvät ja myös kolmas sektori eli vapaaehtoisjärjestöt voivat tukea monin tavoin omaishoitoa.

Suomalainen Naisliitto otti oitis kehotuksesta vaarin ja hyväksyi seuraavana päivänä syyskokouksessaan julkilausuman (s. 16), jossa naisia kehoitettiin äänestämään naista, jotta myös omaishoitajien asema kunnissa kohentuisi. •

Kiireen kantapäillä

”Kiire kouluun/päiväkotiin, kiire töihin, kiire kotiin, kiire harrastuksiin.” Näin Rina, turkulaisen tavaratalon päällikkö ja kahden supervilkkaan pojan äiti, tiivistää perheensä arjen.

Kysyin syyskuussa Perheen hyvinvointi -seminaarin avauspuhetta varten kymmeneltä lapsiperheeltä, eri puolilla Suomea asuvilta, erikokoisilta ja ammatiltaan erilaisilta, onko heidän aikansa kortilla. Ja – jos on – mikä sen aiheuttaa ja miten kiireen voi kesyttää.

Kysyin nuorilta perheiltä myös, miten me – yltäkylläissyysmaailmassa elävät – voimme haluta vähemmän tavaraa, harrastuksia, menestystä... Tai olisiko se edes mahdollista? Sain vastauksia kahdeksalta, kuudelta naiselta ja kahdelta mieheltä.

Kiire seuraa töistä kotiin

Enemmistö vastaajista kertoo kiireen olevan osa arkea. Toisin heistä yksi, Espoossa asuva **Ville**, tutkija, toteaa, että vaikka aika on hänen perheellään todella kortilla, kun lapsista toinen pitää viedä tarhaan ja toinen päiväkotiin, hän ei tunne sanaa kiire. Ei, vaikka hän joutuu miettimään, milloin ehtisi itse harrastaa liikuntaa, kun illat ja viikonloputkin hurautavat tiiviisti perheen kanssa. Mutta useimmat myöntävät **Rinan** tavoin kiireen kiireeksi, sillä perheen elämä on niin aikataulutettua, ettei mitään ylimääräistä kalenteriin mahdu.

Seija, laborantti Oulusta, kertoo, että kiireen tuntu on selkeästi lisääntynyt perheen kasvaessa – perheeseen kuuluu kaksi alle kouluikäistä lasta. Varsinkin ajanhallinnan hän kokee ongelmakseen. Hän ei juuri suunnittele perheen viikoittaisia ruokailuja, joten työpäivän jälkeen ruoanlaitto on ensimmäinen stressiä aiheuttava tekijä.

Myös Pieksämäellä asuvan **Marian** arkiviikot ovat touhua täynnä. Toimistotyöajan jälkeen ilta menee arjen pyörittämiseen, kun kotona on toisella kymmenellä olevat pojat ja heidän harrastuksensa, puoliso ja koira. On monta asiaa, jotka täytyy hoitaa. Töistä jää usein vauhti päälle eli kotonakin tekee hommia samalla sykkeellä. Kiirettä lisää työn ohella opiskelu.

Antti Tornioista, kehitysohjaaja, kertoo, että aikataulun sovittaminen on hänen viisi-henkisessä perheessään todella haasteellista ja arkipäivät ovat ruuhkaisia. Hänen työnsä edellyttää iltamenoja ja matkustamista ja vaimon työpaikka sijaitsee 130 kilometrin päässä. Lapsillakin, jotka ovat alle kouluikäisiä, on jo jonkin verran harrastuksia.

Myös **Tuulan**, Hyvinkäällä asuvan sairaanhoitajan, arjet ovat kiireisiä. Hän teki syksyyn saakka kolmivuorotyötä, minkä sovittaminen muun perheen – puoliso ja kaksi päiväkotikäistä lasta – normaaliin päivärytmiin oli haasteellista, sillä matkoineen työpäivä vei 10,5 tuntia. Arki oli melko uuvuttavaa, koska perheen yhteisiä vapaapäiviä oli vain kaksi päivää

kuukaudessa. Mies pyöritti arkea ja hoiti lapsia niinä päivinä, kun hän oli iltavuorossa tai viikonlopputöissä. Kuukausi sitten Tuula siirtyi päivätyöhön, mikä on helpottanut perheen arkea.

Sen sijaan **Virven**, helsinkiläisen lentokenttävirkaileijan, ei tarvitse – eikä ole tarvinnut – juosta kiire kantapäillä, vaikka perheeseen kuuluu aviopuolison ohella kolme poikaa ja kaksi koiraa. Virve on ollut aina vuorotöissä, joten viikollakin on ollut vapaapäiviä. Perheen isä, maahanmuuttaja, on aina kokannut tosin sillä seurauksella, etteivät pojat – nyt 20–15-vuotiaita – edelleenkaan suostu syömään eineksiä.

Anu Hämeenlinnasta, terveydenhoitaja ja viiden lapsen äiti, puolestaan kertoo, ettei heillä ole nyt aika kortilla, koska hän on hoitovapaalla ja koska he pystyvät hyvin ennakoimaan tulemiset ja menemisets. Varsinaisia kiirehetkiä ovat lähinnä aamut, kun mies lähtee töihin, lapset kouluun ja esikoululainen päiväkotiin. Kiiretilanteita helpottaa myös perheen kaksi autoa.

Kiire suunnittelulla kuriin

Kiireen kesyttämiseen perheillä on paljon ratkaisuja. Tässä isovanhemmilla on iso rooli, sillä kaikilla Virveä lukuun ottamatta joko molemmat isovanhemmat tai jompikumpi asuvat lähellä ja auttavat innolla. Myös tädeiltä ja kummitädeiltä saadaan apua, samoin ystäviltä. Perheissä, jossa on isoja lapsia kuten

Jatkuu seuraavalla sivulla

Jatkoa edelliseltä sivulta

Anulla ja Virvellä, vanhemmat lapset auttavat arjen askareissa: siivoavat, laittavat ruokaa, lei-povat. Seijan perheessä parhain kiireen kesyttäjä on puoliso, joka osallistuu kotitöihin ja las-ten hoitoon tehden niistä usein suurimman osan. Maria taas ei kerää viikonloppuihin suoritta-mista, vaan tekee vain sitä mikä tuntuu mielekkäältä.

Myös suunnittelu ja asioiden ennakoiminen auttavat. Antti suunnittelee arjen asiat kalente-rin avulla, jolloin epämiellyttä-viltä yllätyksiltä välttyy. Myös Villelle suunnittelu on kaiken a ja o. Samoin säännöllinen elä-mänrytmi eli perheen ruokailut, päiväunet, ulkoilut ja iltatoimet pyritään toistamaan päivittäin suurin piirtein samaan aikaan. Myös Seija pitää säännöllisyyt-tä tärkeänä, vaikka on huomau-nut liian rutiinin kahlitsevan ja tappavan luovuutta. Tuulan perhe merkitsee kalenteriin työ-vuorot, menot ja harrastukset, suunnittelee kaappaostokset etukäteen ja käy kaupassa vain 2–3 kertaa viikossa. Tavoitteena on, että yhteisiä löhöpäiviä-kin aina jää. Anu kesyttää kii-rettä ennakoimalla asioita. Hän kertoo olleensa aina turvalli-suushakuinen. Kun asiat tietää enakkoon, niitä ehtii käsitellä ja suunnitella. Kiirettä vähen-tää myös se, että vain kahdella vanhimmalla lapsella on kodin ulkopuolisia harrastuksia, ja niitäkin vain kahtena iltana vii-kossa.

Ansiotyön vähentäminen on yksi tapa katkaista kiireen imu. Rina jäi tänä syksynä esikaisen aloitettua koulun hoitovapaal-le, ja nyt hänellä on enemmän aikaa lapsille, kotitöihin ja harrastuksiin. Seijan perhees-sä molemmat vanhemmat ovat käyttäneet vanhempain ja vuo-

rotteluvapaan, ja parhailleen Seija tekee lyhennettyä työviik-koa. Myös Tuula haaveilee tästä ja siivouspalvelusta.

Tavararan sijaan yhdessäoloa

Kysymykseen, voisimmeko haluta vähemmän tavaraa, har-rastuksia ja menestystä, moni vastaajista oli sitä mieltä, että se on vaikeaa, kun jo pienillä lapsilla on kännykät ja ipadit ja tavaroista ja muista kulutus-hyödykkeistä on tullut status-symboleita. Eli Rinan sanoin: Mitä enemmän merkkipaatteita ja kalliita harrastuksia ihmisellä on, sitä paremmin hänellä menee. Myös Maria toteaa, että ny-kyajan yhteiskunta tekee down-siftaamisen vaikeaksi. Etenkin lapset ovat hyvin alttiita vaati-maan samaa mitä toisetkin. On todellinen elämäntapavalinta, jos uskaltaa tehdä mitä haluaa eikä sitä mitä odotetaan. Maria pyrkii hankkimaan laadukkaita tavaroita, eikä osta enää turhak-keita lapsillekään, koska ”lelu-aika” on ohitse.

Myöskään Anun mielestä oravanpyörästä hypääminen ei ole helppoa, sillä media kertoo,

miten meidän tulee elää ja mihin meidän tulisi milloin milläkin hetkellä uskoa. Liian helposti lähdetään mukaan sellaiseen, mihin ”kaikki muutkin” ovat lähteneet, kuten facebookiin ja karppaukseen. Nämä vievät sitten tilaa ja aikaa esimerkiksi perheen yhteisiltä hetkiltä.

Mutta uskaltajakin on. Ant-ti toteaa, ettei kaikkea tavaraa ja palveluita tarvitse eikä kannata hankkia. Harrastukset, varsinkin liikunta- ja kulttuuriharras-tukset ovat kuitenkin henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin ke-hittämistä, joten niitä kannattaa vaalia koko elämän ajan. Virve on samalla kannalla: kaikkea ei tarvita eikä hankita. Ja sen voi hyvin sanoa lapsille, kun ne pyytää – ja nehan pyytää. Ta-varan voi korvata yhdessäololla vaikka jalkapalloa katsoen. Sei-ja ajattelee samoin; hänen per-heensä ei tarvitse hoploppeja ja kerhoja lasten aktivoimiseen, vaan koti ja lähimaastot ovat paras paikka yhdessä touhuami-seen. Tavaraa ja kiiltoa lapset ehtivät hankkia aikuisena. Tär-keintä hänelle – kuten muillekin – on hyvä parisuhde ja terveet, mieleltään tasapainoiset lapset.

”Perheen isä istuu alakuloisena, pää käden nojassa, laiha-na, kalpeana ja katselee synkässä toivottomuudessa eteen-sä. Lapset makaavat sairaana tuhkarakossa, äiti heitä peit-telee, liikkuu hiljaa vuoteen luona, ja kokoo kaikki vaatteet, mitä jäljellä on heidän ympärilleen, sillä huone on hatara ja kylmä. Lapset kärsivät ja valittavat. Isän ja äidin sydäntä nuo valitukset viiltävät kuin veitsellä.”

Näin Minna Canth kirjoitti vuonna 1885 Keski-Suomi-leh-dessä. Köyhyys oli tuolloin monessa perheessä totaalista. Oli puute ruoasta, lämpimästä, vaatteista – kaikesta. Nyt, 150 vuotta myöhemmin, meillä on ruokaa, lämpimiä asun-toja, tavaraa, ajanvietteitä yllin kyllin. Mutta pulaa nytkin lapsiperheillä on. Tosin ei ruoasta eikä tavarasta, vaan ajasta.

"Toivon, etten oppimasta koskaan lakkaisi", lauloivat lahtelaisen Aleksanterin koulun oppilaat seminaarin avaukseksi.

KOONNUT: TUULIKKI RITVANEN

Lasten lohkaisuja

Ekaluokkalainen **Kati** katsoo lukujärjestyksestä, että hänellä on äidinkieltä. Pikkuveli Sami on kuullut tämän jo useamman kerran ja herää ihmettelemään: "Milloin teillä on isänkieltä?"

Kävellään **Nikon**, 3 v, kanssa sateenjälkeisessä raikkaassa ilmassa. Poika huomaa saman: "Pitää hengittää, pitää hengittää! Kohta se tulee se auto ja sitten se loppuu se ilma".

Aino, 4 v: "Otin laastarin pois kun pipi on jo hyvällä tuulella."

Aksel, 3 v, löytää metsästä puusta pudonneen ja särkyneen linnunmunankuoren: "Pitää kojjata, pitää kojjata,"

Aksel, 4 v, kirjoittelee omiaan: "Minä panen sanat tänne talteen."

Aino, 3 v, herää lentokoneen ääneen: "Mikä ääni tuo on? Minä en kuule nukkua."

Jasu, 4 v, tulee touhukkaana pienoissuomenlippu kädessä Salpausselän kisoista mummilaan yöksi. Hampaat pestyään poika alkaa innokkaasti pestä hammasharjalla lavuaaria. Saatuaan siitä nuhteet mummilta hän loukkaantuneena tuumaa: "Minä en sitten puhu sinulle enää mitään." Mummi jää vessaan. Hetken kuluttua ovea raotetaan. Jasu työntää lippua oven välistä ja tokaisee. "Sinä voitit!"

Opettaja pyytää ekaluokkalaisia kertomaan perheestään. Isä on kovasti hämmästynyt kuullessaan **Jarkon** hänestä antaman lausunnon: "Meidän isä kertoo aina vitsejä saunan lauteilla!" Isä ei mielestään ikinä muista eikä osaa kertoa vitsejä!

Iltaadussa mainitaan vitsta. "Mikä se vitsta on?" kysyy **Aino**, 6 v. Tyttö kuuntelee selitystä kummissaan eikä taida oikein uskoa.

Äänestämällä naista varmistetaan päättäjiksi osaavia valtuutettuja

Suomalaisen Naisliiton syyskokousväki Tampereella 7.10.2012 toivoi Suomen naisten äänestävän naisehdokkaita tulevilla kunnallisvaaleilla ja antoi seuraavan julkilausuman:

Kunnallisvaaleissa valitut valtuutetut ovat avainasemassa päätettäessä kuntalaisten asioista. He päättävät vanhusten, lasten, sairaiden ja varattomien hyvinvointiin liittyvistä palveluista. He päättävät myös, miten omaishoitajia kunnassa kohdellaan.

Omaishoitajat ja Läheiset-Liiton mukaan suomalaisista joka neljäs eli yli miljoona ilmoittaa auttavansa jollakin tavoin perheenjäsentään arjessa. Jatkuvaa ja vaativaa hoitoa tarvitsee 300 000 kotona asuvaa, mutta omaishoitosopimuksen on tehnyt vain 39 000. Jotta nämä asiat hoidettaisiin inhimillisesti ja oikeudenmukaisesti, päättäjiksi on saatava lisää naisia.

Vaikka äänioikeutetuista enemmistö on naisia ja naisten äänestysaktiivisuus oli edellisissä kunnallisvaaleissa 63 ja miesten vain 59 prosenttia, naisia on nykyisissä valtuustoissa vain 3 800, mutta miehiä 6 600. Tähän on tultava muutos. Äänestämällä naista varmistetaan päättäjiksi hyvinvointiasioita ajavia ja asiansa osaavia valtuutettuja, sillä hoivaaminen ja välittäminen ovat naisten luontaisia ominaisuuksia ja jokapäiväistä toimintaa.

Vanhemmuuden kustannusten tasaisemmalle jaolle naisten vahva tuki

Suomalaiset naisjärjestöt antoivat keskusliittonsa syyskokouksessa 21.11.2011 vahvan tukensa vanhemmuuden kustannusten tasoittamiseksi tehdyille kansalaisaloitteelle.

”Vanhemmuuden kustannukset eli vauvan hinta on asia, joka pitää päättää tupo-pöytien sijaan eduskunnassa, kuten muutkin perhe- ja sosiaalipoliittiset kysymykset”, Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja **Sirkka-Liisa Anttila** vaatii.

Naisjärjestöjen Keskusliitto, joka tavoittaa jäsenjärjestöjensä kautta yli 400 000 suomalaisnaista, antaa tukensa Yrittäjänaisen Keskusliitolle, joka on tehnyt asiasta lakialoitteen Suomen Yrittäjien tuella.

”Vanhemmuuden kustannusten jaon tarkistaminen on kirjattu kolmeen tuoreimpaan hallitusohjelmaan, mutta siitä huolimatta koko yhteiskuntaa hyödyttävät vauvat maksatetaan edelleenkin naisyrittäjillä ja muilla naisia paljon työllistävillä yrittäjillä. Siksi haluamme kannustaa eduskuntaa ottamaan asian käsittelyyn”, Yrittäjänaisen Keskusliiton toimitusjohtaja **Heli Järvinen** perustelee.

Kansalaisaloite vanhemmuuden kustannusten tasaisemmasta jaosta on allekirjoitettavissa osoitteessa www.kansalaisaloite.fi.

Vaalien välilläkin pitää vaikuttaa

Meistä aikuisikäisistä reilu puolet kävi lokakuun lopussa äänestämässä kuntien päättäjiä. Seuraava vastaava vaikuttamisen paikka on taas neljän vuoden kuluttua. Näin jähmeä tilanteen ei tarvitsisi olla. Kuntalaisuuden voisi mieltää myös jatkuvaksi, aktiiviksi osallistumiseksi.

Kuinka moni meistä on vaalien välillä ottanut yhteyttä johonkuhun kunnan- tai kaupunginvaltuutettuun. Todennäköisesti aika harva. Se olisi kuitenkin luonteva tapa toimia. Meidän valtuutuksellamme ja edustajinamme läpi menneet yhteisiä asioita ruotivat. Jokainen voisi siis nyt päättää, että panee vuoden alusta alkavalla vaalikaudella ehdokkaansa tai puolueensa ehdokkaat lujille mieltään polttavista kaavailuista tai niiden puutteesta. Jos tuntee omat voimat liian vähäisiksi, avuksi voi koota samanmielisiä. Joukkovoiman onnistuneesta käytöstä on esimerkkejä myös hiipuvalta kuntavaalikaudelta. Valtuutetut tuntuvat joskus tuskastuvan valittaviin kuntalaisiin. Se on silti se "hinta", joka luottamuksesta on maksettava. Roolinsa oikein mieltävä poliitikko ottaa vaarin yhteydenotoista, vallankin jos ne ovat asiaa eivätkä turhaa marmatusta. Kuntalaisina tiedämme myös – vaikka emme sitä aina myönnäkään – että luottamustehtäviin valitut ovat useimmiten aidosti sitoutuneet kuntalaisten etujen ajamiseen.

Kuntapäättäjienkin on puolestaan tehtävä enemmän kuin nyt kuntademokratian eteen. Kuntaliitokset kasvattavat tätä tarvetta. Keinoja on monia, ja uusia sietää kehittää. Lokakuinen Satakunnan Kansa kertoi Hämeenlinnan seudun hankkeista. Liitosten etäisyyksiä kurotaan ensi vuonna umpeen kyläkuntien vaikuttajaraadeilla ja kyläaktivaattoreilla, jotka toimivat esimerkiksi linkkinä kyläläisten ja kaupungin johdon välillä. Kyläaktivaattori Sara Kaloinen sanoi lehden haastattelussa, että hän levittää verkkosivuilla kotikulmilleen tietoa siitä, mitä seudun asioita on valmisteilla. Tieto kulkee myös toisin päin, kylästä päättäjille. Yhteisissä kokouksissa on ollut kymmeniä osanottajia. Malli kelpaa kopioitavaksi muuallekin. Palvelujen järjestämisessäkin päättäjät ja virkamiehet voisivat käyttää entistä enemmän luovuutta. On ihan selvää, että entinen palvelujen verkko ei voi toimia, kun väki kuntien laidoilta vähenee. Jotta kaikkia ei kuitenkaan pakoteta keskuksiin, aukkoja pitää paikata. Moni kunta on turvautumassa vaikkapa kauppa-autojen tavoin kiertäviin terveyspalveluihin.

Tuleva valtuustokausi on täynnä isoja muutoksia, tahdottiin niitä tai ei. Tavallisilla kuntalaisilla on siksikin erityinen syy aktivoitua vaalien välillä.

Kirsti Pohjonen on tehnyt päivätyönsä Aamulehden poliittisena toimittajana ja on nykyään Naision Helsingin Osaston ja Minnan toimitusneuvoston jäsen.

Epäilyttävä kauneus

Kun professori Esko Valtaoja avasi Tuula Lehtisen näyttelyn, hän esitteli taiteilijan tuhmana tyttönä, joka uskaltaa maalata vaaleanpunaisia ruusuja, kehystää ne kukkatyynyillä ja antaa näyttelylle epäilyttävän nimen: Kauneudesta.

”Tosikkokin täällä herkistyy ja ajatus lentelee leikitellen ruususta ruusuun.”

”Kyllä tää on niin hyödyttöntä.”

Upea, herkullinen näyttely, erityisesti mosaiikkityöt lumosivat.”

”Posliinimosaiikkijuttu on ihan kamala, taidat tahallasi ärsyttää katsojaa.”

”Ihanaa, upeaa, monta erilaista tekniikkaa, kaunista.”

Sitaatit on poimittu Hämeenlinnan Taidemuseon näyttelykirjasta ja osoittavat, ettei Esko Valtaoja ole väärässä. Tuula Lehtisen 2000-luvun työt ihastuttavat mutta myös ärsyttävät. Kaunis kukka ei ole kaikkien mielestä laadukasta taidetta.

Miksi näin?

Kauneus ja äly eivät kuulu yhteen?

Kysymys on askarruttanut Tuula Lehtistä, tamperelaista kuvataiteilijaa, vuosikymmenet. Eli 1970-luvulta saakka, jolloin hän aloitti taiteen opiskelun Suomen Taideakatemiassa.

”Olin aina ihailut vanhoja mestareita, ja minua kiinnosti

Tuula Lehtistä kiehtovat koriste-esineet, luontoaiheiset ornamentit ja kukkakuviot. Vierellä Orangerie I, öljy, silkkipaino ja toppaus. 2009.

maisemien ja kukkien maalaminen. Olin pettynyt, kun minulle selvisi, että ne olivat kiellettyjä aiheita.”

Tuula Lehtinen ei lähtenyt valtavirran mukaan, vaan alkoi purkaa tabuja. Ja tekee sitä edelleen. Hän kuvaa arjen kauneutta, vaikka se kuuluu monen mielestä vain mainosmaailmaan, ei taiteeseen.

”Kauneus on mielestäni mielenkiintoisimpia kysymyksiä nykyaikaisen taiteen kentällä”, taiteilija totesi näyttelynsä avajaispäivänä ruusujen keskellä. Lauseellaan hän viittaa modernismin myötä muotoutuneeseen käsitykseen, jonka mukaan kauneus ja estetiikka ovat taiteessa epä-älyllisiä ja vähäarvoisia, jopa tyhmiä.

Taidemaailma on Tuula Lehtisen mukaan hyvin konservatiivinen. Siellä ei anneta kaikkien kukkien kukkia. Tuula nauttii kauniiden töiden tekemisestä ja kysyy, onko hänellä

oikeus esiintyä taidemaailman näyttämöllä vai kuuluuko areena vain nykymaailman pahuutta julistaville tosikoille.

Kysymys on rohkea, mihin oikeuttaa taiteilijan vahva ammattitaito ja menestys. Tuula Lehtinen on toiminut Norjassa Bergenin taidekorkeakoulun grafiikan professorina ja kirjoittanut alan oppikirjoja, pitänyt lukuisia yksityisnäyttelyitä Suomessa ja ulkomailla.

Silti taiteilijaa askarruttaa, miten suuri yleisö ottaa hänen työnsä vastaan. Haltioituen vai nyreillen?

Eri tekniikoiden suvereeni yhdistelijä

Tuula Lehtinen on kuvataiteen moniosaaja. Hän arvostaa käsitöläisyyttä, ja graafikkona häntä viehättävät vanhat tekniikat, joita hän kehittää ja yhdistelee ennakkoluulottomasti. Niinpä Hämeenlinnassa on

Finlandia - Pyhäjärvi, öljy, silkkipaino, kumibikromaattivedos ja lakka. 2012.

esillä grafiikkaa, öljy- ja posliinimaalauksia, topattuja silkkitöitä, koruompelua, mosaiikkia. Yhdessä ja erikseen.

Tuoreimpia kokeiluja on digitaalitekniikan hyödyntäminen mosaiikkitöissä, joita näyttelyssä on kolme, yhtenä Ruusuruusu.

”Sen mosaiikkipalaset ovat valkoista kylpyhuonekeramiikkaa, jotka on käsin väritetty ja sitten poltetu. Poikani teki tietokoneohjelman, jolla suunnittelin kuviot ja värit. Vipinä ja säpinä syntyvät polttamisessa ja palasten yhdistämisessä syntyneistä virheistä.”

Taiteilijalle, joka rakastaa käsin tekemistä ja arjen koristeita, mosaiikki on osoittautunut erinomaiseksi ilmaisun välineeksi. Tuula Lehtinen onkin viime vuosina toteuttanut useita julkisia mosaiikkiteoksia, muun muassa Tampereelle Finlaysonin Pikkupalatsiin ja uintikeskukseen. Työn alla on teos rakenteilla olevalle Koskenkylä-Kotka -moottoritielle.

Rosario, öljy, akryyli kankaalle, toppaus. 2012.

Myös grafiikan ja posliinin yhdistäminen kuuluu uusimpiin tekniikkavaltauksiin. Posliini oli aikoinaan kultaa kalliimpaa, mutta on nyt arkinen materiaali. Tuula Lehtinen on valanut posliiniin isänsä ja tuntemattomien naisten kenkiä sekä maitotölkel-

kejä, joiden pinnan on koristellut kauniilla kuvilla.

Äiti vahvasti näyttelyssä mukana

Isän ohella myös äiti on mukana näyttelyssä. Ja äidin mukana

hänen syntymäkaupunkinsa Viipuri, jossa taiteilija vietti toissa syksyn.

”Olin Lallukan taiteilijakodissa, joka on nykyään Salmen taiteilijaresidenssi. Äitini oli siellä muutaman viikon”, Tuula Lehtinen kertoo.

Viipurista kertovat näyttelyn monet taulut, muun muassa Monrepos-sarja ja suurikokoinen Park Hotel: Suite, jossa maalausten, painetun kuvan ja kirjonnain keinoin sotia edeltävä aika nivoutuu tähän päivään.

”Siinä on katkelmia vanhoista kirjeistä ja keittokirjasta, vanhoja valokuvia, muun muassa äitini kuva”, Tuula Lehtinen näyttää. Nykyhetkestä taas

Ruusuruusu, posliinimaalattu mosaiikki (rajattu osa teoksesta). 2012

kertovat kirjat kahvikupit. Niihin taiteilija sai inspiraation Viipurin pikkuruisista käsityökaupoista.

Valokuva-albumit ja vanhat pöytäkirjat ovat olleet innoittajina myös suurikokoisille Finlandia-töille, joissa kuulaiden järvimaaisemien ja hempeiden ruusujen keskellä on tekstejä ja Sibeliuksen sävellyksiä. Ne kertovat taiteilijan lapsuudesta mutta myös tästä päivästä ja ihmisen ikaikaisesta kauneuden kaipuusta.

Tuula Lehtinen ja hänen Viipuri-aiheinen teoksensa Park Hotel: Suite, kumbikromaattivedos, silkkipaino ja koruommel. 2000. Tampereen kaupunki.

Osa Ainin ja Laurin posliinitanssista, silkkipaino, valuposliini. 2011. Hämeenlinnan taidemuseo.

Eli Tuula Lehtisen sanoin: ”Kauneus on kulttuurinen ilmiö, joka on aina ollut olemassa ja tulee olemaan. Kauneus vaikuttaa meihin, haluamme tai emme”. •

Tuula Lehtisen näyttely Kauneudesta on 24. helmikuuta saakka Hämeenlinnan Taidemuseossa, mistä se jatkaa Turkuun Wäinö Aaltosen museoon.

Kaksi rohkeaa oman tiensä kulkijaa

Viime Minnassa oli juttu taiteilija Hanna Rönnerbergistä. Lokakuussa taiteilijan kuvaa rikasti Helsingin Osaston jäsenillä Anna-Maria Wiljanen, Hannan löytäjä ja hänestä näyttelykirjan koonnut taidehistorioitsija.

Aнна-Maria Wiljanen kertoi, että kymmenen vuotta sitten hän koki Firenzessä taiteellisen ahaa-elämyksen. Sen seurauksena hän vaihtoi kansantaloustieteen taidehistoriaan ja on nyt Valtion taidemuseon viestintäpäällikkö. Parhaillaan hän on virkavapaalla ja valmistelee väitöskirjaa Önnungebyn taiteilijayhdyshyväksynnästä.

Väitöskirjan pariin Anna-Marian johdatti Hanna Rönnerberg, 1800–1900-luvuilla elänyt taiteilija, josta Anna-Maria kiinnostui heti taidehistorian opintojensa alkutaipaleella niin, että valitsi hänet pro gradu -tutkielmansa aiheeksi. Ja tutustui samalla appivanhempiansa Ahvenmaahan ja sen Jormalassa olevaan Önnungebyn taiteilijajärjestöön, jossa Hanna maalasi alkuvuosiensa tunnetuimmat työt. Önnungebyn museossa onkin useita taiteilijan maisema- ja kansankuvausaiheisia töitä.

Toinen taiteilijaa ja tutkijaa yhdistävä paikkakunta on Kulosaari, jonka ensimmäisiä asukkaita Hanna Rönnerberg oli. Siitä kertoo hänen puhelinnumeronsakin: Brandö 2. Taiteilija ihastui Kulosaareen, jonne

Anna-Maria Wiljanen asuu Hanna Rönnerbergin tavoin Kulosaaressa ja tuntee hyvin myös Ahvenanmaan, josta hänen miehensä on kotoisin.

rakennutti kaksi taloa ja perusti suuren puutarhan. Hänellä oli taloudenhoitaja, joka taisi vain suomea. Hanna taas tiettävästi puhui vain ruotsia. Muutoinkin Hanna oli aikalaistensa mukaan sangen originelli. Hän söi kaviaaria syvältä lautaselta ja saattoi saapua juhliin silkkileningissä ja kanalasaappaissa, oli innokas puutarhuri ja rakasti myrskyjä, joita myös maalasi. Myös viimeisen leposijansa taiteilija sai Kulosaaren kalmistosta.

Hanna Rönnerberg on näihin päiviin saakka ollut melko tuntematon taiteilija. Anna-Maria Wiljasen mukaan hän maalasi paljon, mutta työt ovat ympäri Suomea ja maailmaa. Tutkija kertookin, että hän oli melkoisen salapoliisi jäljittäessään Hanna Rönnerbergin töitä kesällä olleeseen Hämeenlinnan näyttelyyn. Eikä teoskartoitus ole ohi. Viimeisimpiä Anna-Marian

löytöjä on vuonna 1896 maalattu Bäcklint, yksityisomistuksessa oleva taulu. Mutta edelleen suuri osa maalauksia on tuntemattomia.

Myös raha on askarruttanut Anna-Maria Wiljasta. Aviottomana lapsena Hämeenlinnassa syntynyt Hanna, köyhän yksinhuoltajaäidin esikoistytär, kävi Helsingissä piirustuskoulua, opiskeli Tukholmassa ja Pariisissa, maalasi, matkusteli vuosikymmenet ympäri Eurooppaa, rakennutti Kulosaareen kaksi taloa, kustansi omaa lehteä ja kirjoitti kirjoja. Millä Hanna Rönnerberg rahoitti elämänsä? Riittikö siihen pelkkä lahjakkuus ja ahkeruus vai oliko takana varakas tukija, mesenaatti? Tämä on mysteeri, jonka Anna-Maria Wiljanen uskoo vielä selvittävänsä.

Salapoliisin työ jatkuu. •

Siihen aikaan kun Naisliitto kotiteollisuuskoulun omisti

Viime vuosisadalla Naisliiton Alatornion osastolla oli Naiskotiteollisuuskoulu, jota paikkakuntalaiset arvostivat. Koulun merkitystä omaan työhön ja elämään muistelee kolme koulun käynnyttä naisliittolaista.

Alatornion osaston toiminnassa pitkään vaikuttanut ja edelleenkin jäsenenä oleva opettaja **Hilkka Kauppila** kävi 1950-luvun alussa Torniossa Alatornion osaston ylläpitämää Naiskotiteollisuuskoulua ennen menoaan Tornion seminaariin. Hän halusi kansakoulunopettajaksi, ja koulusta sai lisäpisteitä seminaariin pyrittäessä.

Hilkka oppi ompelemaan

Hilkka Kauppila kertoo olleensa Naiskotiteollisuuskouluun mennessään avuton käsitoissa. Hänen kotonaan oli ompelukone, mutta siihen tytär ei saanut koskea, koska pelättiin että koneen neula menee sormesta läpi. Niinpä hän ei kouluun mennessään osannut ommella jalan poljettavalla ompelukoneella juuri mitään. Edes suoran sauman ompelu ei luonnistunut. Kun ompelun opettaja oli tyytymätön Hilkan taitoihin ja moitti hänen ompeluksiaan, Hilkka vastasi, että hän oli tullut kouluun oppimaan nimenomaan ompelemista.

Hilkka Kauppila on ollut eläkkeellä opettajan tehtävistä yli 20 vuotta.

Koulun kutomapuolella kudottiin tuolloin kangaspuilla mattoja ja ryijyjä, pyyhe-, pöytä- ja valkoisia ruokaliinoja, verhoja ja punapaimentaliinoja. Hilkka muistelee kutoneensa tuona aikana 25 metriä ikkunarverhoa viidellä eri sukkulalla.

Kylmät ja lämpimät värit tutuiksi

Tornion Naiskotiteollisuuskoulu oli yleissivistävä koulu. Siellä oppi työtapoja, mutta myös sen, mitkä värit sopivat yhteen ja

mitkä värit ovat kylmiä, mitkä taas lämpimiä. Myös kankaan-kudonnan tekniikka tuli tutuksi. Eli se, millainen niisitty kangas on kuvioltaan ja mitä kuviota on käytetty kankaan poljennassa. Onko se kudottu palttinana, toimikkaana vai ruusupoljenta-na?

Hilkka kertoo, että kotiteollisuuskoulun antamista taidoista oli hänelle paljon hyötyä seminaarissa, kuten esimerkiksi se, että hän osasi kutoa sukan kantapään. Myös kuvaamataiteen opinnoissa auttoi, kun osasi yh-

distää toisiinsa sopivia värejä.

Opettajan työlle Naiskotiteollisuuskoulu oli Hilkan mielestä merkityksellinen opinahjo. ”Naiskotiteollisuuskoulu antoi hyvät eväät elämälle, ja oppipa siellä vähän kirjanpidon alkeitakin, kuten debetin ja kreditin ja niiden merkitykset. Muistot koulusta ovat lämpimiä ja hauskoja, ja niitä muistelee mielellään. Jotkut koulutoverit ovat edelleen läheisiä ystäviä.”

Oppilasmuistoja 1950-luvulta

Eila Laakso ja Liisa Mäntylä kävivät Naiskotiteollisuuskoulua 1950-luvulla eli juuri ennen kuin koulun toiminta siirtyi Länsi-Pohjan Kuntain Ammattioppilaitokselle. Eila kävi ompelu- ja kankaankudontalinjaa yhden vuoden, miltä ajalta hänellä on vieläkin tallella kudottuja kankaita ja tyynyliinoja. Liisa kävi koulua kaksi vuotta, sillä ompelu- ja kankaankudontalinjan lisäksi hän suoritti pukuompe-lulinjan.

Sekä Eilalla että Liisalla ovat Naiskotiteollisuuskoulusta saadut opit edelleen hallussa. Omat lapset ja lastenlapset on vaetetettu omin käsin, ja kangaspuutkin ovat edelleen käytössä. Elämäntyönsä Eila on tehnyt Torniossa tekstiilitehtaassa, Liisa vaateuslalla Lahdessa.

Liisa palattua Tornioon Etelä-Suomessa vietetyn 42 vuoden jälkeen koulutoverit löysivät uudestaan toisensa.

Molemmat muistivat, että koulu oli sisäoppilaitos. Joka aamu oli aamuhartaus, johon oppilaiden piti valita teksti ja virsi. Eila ja Liisa ovat samaa mieltä siitä, että koulu antoi käsitöiden lisäksi yleissivistystä elämää varten. •

Eila Laakso ja Liisa Mäntylä löysivät eläkkeellä uudestaan toisensa.

OSASTO PITI KOULUA LÄHES 30 VUOTTA

Kotiteollisuusyhdistys luovutti vuonna 1930 Naiskotiteollisuuskoulun Suomalaisen Naisliiton Alatornion osastolle, jolloin siitä tuli vuosikymmeniksi osaston toiminnan tärkein kohde. Oppilaita oli tuolloin 24, heistä neljä vapaaoppilasta. Opetusta he saivat puku- ja liinavaateompe-lussa, kankaankudonnassa, tietoaaineissa ja musiikissakin. Lukukausi kesti kahdeksan kuukautta.

Naisliittolaiset olivat ututteria ja aikaansaavia. Oppilaiden määrän lisääntyessä he peruskorjasivat ja laajensivat koulutiloja sekä rakensivat uuden koulutalon, joka valmistui vuonna 1936.

1950-luvulla koulu joutui niin suuriin taloudellisiin vaikeuksiin, että vaikeitten keskustelujen jälkeen se siirtyi vuonna 1958 osaksi Länsi-Pohjan Kuntain Ammattioppilaitosta. Naisliiton Alatornion osasto totesi ratkaisun olevan paras mahdollinen, sillä paikkakunnalla arvostettu kotiteollisuuskoulu pysyi näin paikkakunnalla. Kun koulu siirrettiin vuonna 1972 Tervolaan, osasto vastusti voimakkaasti siirtoa ja murehti, miten käy koko jokilaakson tyttöjen käsityöopetuksen ja miten taantuu orastava käsityötaito.

Tervolassa toimii nykyään Ammattiopisto Lappian Louen toimipaikka, jossa koulutetaan artesaaneja. •

Syyskuussa Hämeenlinnan naisliittolaisilla ja liike- ja virkanaisilla oli harvinainen tilaisuus tutustua Rautaruukkiin ja sen energia- ja ympäristöohjelmaan.

Tilaisuuden emäntinä olivat Rautaruukin energia- ja ympäristöpäällikkö **Helena Kivi-Koskinen** ja Hämeenlinnan tehtaan turvallisuus- ja ympäristöpäällikkö **Minna Uosukainen**. He kertoivat, miten 11 000 työntekijän 30 maassa sijaitseva yritys ja sen Hämeenlinnan tehdas hoitavat ympäristövastuunsa. Ja vakuuttivat kuulijansa, että hyvin.

Tästä on oivana esimerkkinä Rautaruukin pääraaka-aine eli teräs, josta lähes kolmasosa saadaan kierrätysteräksestä. Tämä säästää raaka-aineita ja energiaa sekä alentaa terästuotannon hiilidioksidipäästöjä.

”Esimerkiksi viime vuonna teräksen kierrätys vähensi hiilidioksidipäästöjä 480 000 tonnia, mikä vastaa 12 prosenttia yhtiön kokonaishiilidioksidipäästöistä. Se on maailman parhaimmistoa”, Helena Kivi-

TEKSTI JA KUVAT: MAIJA KAUPPINEN

Rautaruukki huolehtii ympäristöstään

Ruukin ympäristöpäälliköt Helena Kivi-Koskinen (oik.) ja Minna Uosukainen.

Koskinen kertoi. On ekologisesti ja kansantaloudellisesti merkittävää, että terästä tuotetaan, käytetään ja kierrätetään tehokkaasti.

Kierrätyksen ohella Rautaruukin pää tavoitteita on energiatehokkaiden teräsratkaisujen suunnittelu ja valmistaminen. Esimerkkeinä Helena Kivi-Koskinen mainitsi ilmatiiviit, eristävät energiapaneelit ja maalipinnoitetun teräsohutlevyn, jonka kehittämisestä yritys sai Laatukeskuksen Vuoden laatuinnovaatio 2012 -palkinnon.

Toiminnan ja tuotannon energiatehokkuus on tärkeää myös Rautaruukin Hämeenlinnan 40 vuotta toimineelle tehtaalle. Minna Uosukainen kertoi, että tärkeimpiä tavoitteita ovat energian kulutuksen ja päästöjen vähentäminen, rautaoksidin hyötykäyttöön ottaminen, jätetuotteen edistäminen ja kromivapaiden terästuotteiden kehittäminen.

Jotkut niistä kuten 9 prosentin energiansäästö vuoden 2005 tasosta vuoteen 2016 ovat pitkän aikavälin tavoitteita, jotkut

Hämeenlinnan naisliittolaiset ja liike- ja virkanaiset lähdössä tehdaskierrokselle.

taas hyvinkin nopeasti saavutettavia. Esimerkiksi tehtaan suolahappopäästöt pienenivät huomattavasti vuonna 2011, jolloin se sai pisaraerottimen.

Minna Uosukaisen mukaan sekä ilman että veden laatua tarkkaillaankin säännöllisesti.

Raakavetensä Rautaruukki ottaa Vanajavedestä. 97 prosenttia siitä käytetään prosessin jäähdytyksen, loppu puhdistetaan tehtaan kolmella puhdistamolla. Jätevedet lasketaan Miemalanlahteen.

Myös kaikki tehtaan jätteet hyödynnetään joko materiaalina tai energiana, eikä kaatopaikkajätettä synny nykyään lainkaan.

Lopuksi oli tehdaskierros, joka tehtiin asianmukaisesti turvallisuusasuihin puettuina ja -kypärä päässä. Osanottajille oli etukäteen kerrottu, että tehdaskierrosta ei suosita akro- eikä klaustrofobiasta eli ahtaan ja korkean paikan kammosta kärsiville, sillä tehtaalte kuljetaan maanalaista tunnelia pitkin ja tehdashalleissa nouseaan rutiläportaita noin viiden metrin korkeudella olevalle turistitasolle. Heitä ei ollut, joten vierailijat jakautuivat kahteen ryhmään ja askelsivat tunneliin, joka vei tehtaalte.

Hämeenlinnan Rautaruukin tehdasalue on 55 hehtaaria, josta yli puolet on tehdasta.

Tehdassaleissa oli yllättävän vähän työntekijöitä, mistä kertoo pitkälle viety työn automatisointi. Ja myös yllättävän vähän likaa ja nokea, kun kyseessä on 40 vuotta toiminut tehdas, mutta sitäkin enemmän melua, mitä aiheuttavat terästä murskaavat ja sitä yötä päivää kuljettavat robotit.

Kun kiittelin rautaruukkilaisia erinomaisesta tilaisuudesta, he kiittivät puolestaan meitä aktiivisuudesta ja asiallisista kysymyksistä. •

TEKSTI JA KUVA: ANITA LYYRA

Routaraudan seppä Anssi Temosen käsissä syntyvät niin saranat kuin korut.

KÄTTEN TAITO VOIMISSAAN KORPILAHDELLA

Naisliiton Jyväskylän osasto uusi johtokuntansa ja kävi 105. toimintavuotensa kunniaksi Korpilahdella, jossa tutustui kaupunginosaan kulttuurinähtävyyksiin.

Korpilahti on 30 kilometrin päässä Jyväskylästä, johon se liittyi vuoden 2009 alussa. Se sijaitsee luonnonkauniilla alueella Päijänteen sylissä. Niinpä oli luontevaa, että naisliittolaisten retki alkoi Korpilahden Vierassatamasta, joka kuusi vuotta sitten valittiin Vuoden vierassatamaksi. Oppaana heillä oli **Leena Pukkala**, Korpilahdella asuva naisliittolainen ja Jyväskylän osaston johtokunnan jäsen.

Ensimmäinen käyntikohde oli satama-alueella oleva Höyry-galleria. Metalliseppä **Ulla Huttunen** kertoi ostaneensa puolisonsa **Arto Salmisen** kanssa muutama vuosi sitten vanhan, vuonna 1900 rakennetun höyrysahan, jonka he muuttivat käsityö- ja taidekeskukseksi. Näyttelytiloja on kaksi, joista toisessa, lautarakennuksessa, taitelijaseurat voivat pitää omia näyttelyjään. Niinpä siellä oli nytkin esillä taidetta ja käsitöitä, joita tarttui myös kävijöiden mukaan.

Lyhyen askeltamisen päässä oli seuraava kohde, Routarauta-takomo. Seppä **Anssi Temonen** esitteli naisille pajaa ja sen tuotteita: saranoita, portteja, koruja, joita takoo asiakkaiden toiveiden mukaan. Tunnelma oli ainutlaatuinen ja paja niin kiinnostava, että aikataulu oli vaarassa pettää.

Korpilahden keskustassa naisliittolaiset suuntasivat kulkunsa Martinpolulle, joka on nimetty kotiseuturunoilija, Keski-Suomen laulun sanoittajan Martti Korpilahden mukaan, ja sieltä Kotiseutumuseoon ja sen esineistöön tutustumaan. Museota vastapäätä, mäen päällä, kohoaa Korpilahden kaunis, lähes 200 vuotta vanha kirkko.

Ennen viimeistä kohdetta, paikallisen kotiseutuyhdistyksen kunnostamaa 140 vuotta vanhaa vesimyllyä ja sen solinaa, naisliittolaiset poikkesivat Satamakapteeniin kahville ja vaihtamaan kokemuksia näkemästään. Kaikki olivat yksimielisiä siitä, että tällaiset lähialuekäynnit aktivoivat toimintaa ja piristivät mieltä. •

Kevätretki keskiaikaan

Helsingin osaston kevätretki vei meidät vuosisatojen takaiseen aikaan, sillä kohteina olivat Itä-Uudenmaan keskiaikaiset kirkot.

Kirkkokierroksen ajoitus toukokuun lopulle on erinomainen monestakin syystä. Talviunesta heräävä luonto on kauneimmillaan, omenapuut kukkivat ja tuore, heleä nurmi hohtaa. Myös kirkkojen sisätiloissa on luonteva valaistus, sillä ympäröivät puut eivät ole vielä täydessä lehdessä. Kirkkoissa onkin aistittavissa alkuperäinen luonnonvaloon perustuva tunnelma.

Viitisen vuotta sitten teimme samanlaisen kierroksen läntisellä Uudellamaalla, joten molemmilla kerroilla mukana olleet ovat tutustuneet Siuntion ja pääkaupunkiseudun kirkkoja lukuun ottamatta kaikkiin Uudenmaan keskiajan merkittävimpiin rakennuskohteisiin.

Pernajan rakennusmestarin töitä

Itä-Uudellamaalla samoin kuin muuallakin Etelä-Suomessa kirkot rakennettiin yleensä vesireitin varrelle ja sen ajan päätien, Turku-Viipuri-tien, välittömään läheisyyteen. Maanpinnan kohoaminen on useilla paikkakunnilla vienyt tuntuman merenlahden tai joen rannasta, mutta Suuri Rantatie, jonka nykyisin tunnemme Kuninkaan-

Sipoon vanha kirkko hylättiin käytöstä 1800-luvun puolivälissä.

tienä, kulkee kaikkien kirkkojen vieritse. Uudet tielinjaukset seuraavat yllättävän uskollisesti keskiajan valtatie kulkua.

Retken vanhimmat kirkot olivat Pernaja ja Porvoo, jotka on rakennettu 1400-luvun alkupuolella. Pyhtää ja Sipoo ovat vain hieman nuorempia, saman

vuosisadan puolen välin tienoilta. Porvoon kirkkoa lukuun ottamatta muut ovat vuosisatoja saaneet olla rauhassa tulipaloilta ja muilta tuhoilta. Niinpä niissä voi tavoittaa jotain siitä tunnelmasta, jonka tuon ajan seurakuntalainen koki astuessaan kotikirkkoonsa.

Porvoon kirkko on korjattu ja jälleen yleisölle avoin.

Kaikissa kirkkoissa on yhteisiä piirteitä, jotka viittaavat 1400-luvun tuntemattomaksi jääneeseen kirkkorakentajaan, Pernajan rakennusmestariin. Keskiajan lähteet ovat niukat, joten suurin osa kirkkoja rakentaneista mestareista ovat nimettömiä. Heidän töitään ovat kuitenkin paikkakuntiansa arvokkaimmat historialliset muistomerkit.

Sipoon kirkko vain kesäkäytössä

Kirkkokierroksen ensimmäinen etappi oli Sipoon vanha kirkko. Kirkko on ainutlaatuisen hyvin säilyttänyt keskiaikaisen ilmeensä, sillä se hylättiin käytöstä 1800-luvun puolivälissä, jolloin viereiselle kummulle nousi uusi ja moderni tiilikirkko. Oppaamme kertoi pääosan kirkon historiasta aurinkoisella kirkkopihalla, ja syyn ymmärsimme heti kun astuimme kirkkoon. Siellä ei ole minkäänlaista lämmitystä, ja talven jälkeen sisätilat ovat hyytävän kylmät. Niinpä kirkko on nykyisin käytössä vain kesäisin ja lämmittään erittäin suosittu vihkikirkko.

Aleksanteri I:n patsas on Porvoon kirkon kuoriosassa.

Kirkossa ei ole minkäänlaista sokkelia, joten sisään astuttaessa tuntuma on aika erikoinen. Tätä lisää vielä mukulakivipermanto, joka ei ole alkuperäinen vaan tehty 1770-luvulla kun hautaukset kirkon lattian alle loppuivat.

Seuraava kohteemme, Porvoon kirkko, on vuosisatojen

ajan hallinnut kaupungin vanhan osan maisemaa. Kulkijan noustessa kirkolle on ensimmäinen näkymä kirkon eteläseinän itäosan nelilehtikomero. Tutkija Markus Hiekkänen arvelee, että keskiajan rakennusmestari on tietoisesti sijoittanut komeron ulkomuuraukseen ikään kuin toivottamaan tulijan tervetulleeksi kirkkoon. Kovia kokenut kirkko tuhoutui viimeksi pahoin tuhopoltossa vuonna 2006, mutta vuosien korjaustöiden jälkeen kirkko on taas käytössä. Valkoinen kalkkilaasti ulkoseinissä tiilisiä päätykolmioita lukuun ottamatta on keskiajan kirkkojen alkuperäinen väritys. Kirkon uusi tervattu paanukatto tuoksui aamupäivän auringossa hyvin keväiseltä.

Patsas ja kastemalja Porvoon aarteita

Porvoon kirkon kuoriosassa on erikoinen patsas. Se ei kuvaa kotimaista kirkollista vaikuttajaa, ei edes maan valtauskonnon edustajaa, vaan siinä seisoo ylväässä asennossa Venäjän tsaari Aleksanteri I. Pronssipatsaan

on tehnyt Porvoon oma poika, kuvanveistäjä Walter Runeberg, ja se pystytettiin Porvoon maapäivien (valtiopäivien) 100-vuotisjuhlallisuuksien yhteydessä 1909. Aleksanteri I oli autonomisessa Suomessa erittäin suosittu hallitsija, ja hänen myönteisyytensä suomalaisten pyrkimyksille on vain korostunut myöhempien tsaarien huomattavasti tiukempien otteiden vuoksi.

Porvoon kirkossa on keskiajalta peräisin oleva kastemalja. Vielä vanhemman 1300-luvulta peräisin olevan kivisen funtin näimme myöhemmin Pernajan kirkossa. Molemmissa on maljan pohjalla kivenmurikoita, jotka saatettiin lämmittää ennen kastetoimituksen alkua. Kylmään vuodenaikaan tämä varmaan oli tarpeen, jotta pienokaiset eivät olisi vilustuneet

kylmissä kirkoissa melko pitkän kastetoimituksen aikana. Kastemalja on yhä käytössä, mutta sen yläosaan on liitetty uusi malja kastevetä varten.

Lahjoituksia ja ryöstösaalista

Itä-Uudenmaan mahtisuvut ovat jättäneet vahvan jäljen Pernajan kirkon sisustukseen. 1600-luvun puolivälissä eversti Forbes lahjoitti kirkolle alttarikaapin, joka lienee ryöstösaalis 30-vuotisesta sodasta. Tuolloin Ruotsin kirkkoihin kulkeutui paljon esineitä Keski-Euroopasta, ja osa niistä päätyi Suomenkin puolelle. Jokin Pohjois-Saksan seurakunta jäi ilman alttarikaappia, mutta Pernajassa se on saanut arvoisensa paikan. Kaapin kuvasto kuvaa Golgatan tapahtumia.

Luterilaisuuden mukana

Tätä Porvoon kirkon keskiaikaista kastemaljaa käytetään edelleen.

kirkkoihin tuli olennaisia muutoksia. Saarnan asema vahvistui, ja saarnatuolille tuli keskeinen asema kirkon sisustuksessa. Yleinen tapa oli, että joku varakas pitäjäläinen lahjoitti sen seurakunnalle. Pernajan kirkon harvinaisen upea ja koristeellinen saarnatuoli on valtaneuvos Lorenz Creutzin ja hänen puolisonsa Elsa Duwallin lahjoitus vuodelta 1650. Suku on esillä näyttävästi myös kuorin pohjoisseinällä olevassa vuonna 1667 kuolleen Ernest Creutzin täydellisessä hautajaisvaakunasarjassa.

Pyhtäällä maalaukset näkyvillä

Kierroksen kirkoista Pyhtäällä on rikkain keskiaikainen maalauskoristelu. Maalaukset kalkittiin peittoon 1700-luvulla, mutta ne onnistuttiin saamaan esille pari vuosisataa myöhemmin. Kirkossa ovat muun muassa kaikki vihkiristit alkuperäisillä paikoillaan.

Henkilökuvista vaikuttavin on Kristoforoksen noin 6 metriä korkea kuva sakariston oven yläpuolella. Legendan mukaan hänen tehtävänsä oli auttaa ihmisiä vaarallisen joen ylityksessä. Eräänä päivänä pieni lapsi halusi päästä joen yli. Vahva Kristoforos hädin tuskin selviytyi ylityksestä ja ihmetteli, miten lapsi voi painaa kuin lyijy. Tämä vastasi: ”Harteillasi ei ollut vain koko maailma vaan Hän joka teki sen. Olen Kristus, kuninkaasi, jota palvelet tässä työssä.”

Tuliaisiksi kreivillistä spelttiä

Kirkkojen lisäksi kävimme myös Malmgårdin kartanossa Pernajassa. Tila on ollut kreivil-

lisen Creutz-suvun hallussa yhtäjaksoisesti 1600-luvun alusta. Päärakennukseen johtavan kujanteen suuri rautaportti salli juuri ja juuri nykyaikaisen turistibussin kulun linnan pihalle. Taitava kuljettajamme osasi pysähtyä oikeaan paikkaan, sillä hetken kuluttua siihen rullattiin punainen matto, jota pitkin astelimme pääovelle. Kartanoon tulo oli todella juhlavaa, ja isäntämme, kreivi Johan Creutz, oli erinomainen opas. Hänen johdollaan teimme kiinnostavan kierroksen sisätiloissa.

Malmgårdin tila on erikoistunut luonnonmukaiseen viljelyyn ja omilta maa- ja metsäalueilta saatavien raaka-aineiden jalostamiseen. Linnakierroksen jälkeen kävimme lähistöllä olevassa maatilapuodissa, jossa oli myynnissä lähipeltojen viljasta tehtyjä jauhoja ja tuotteita, muun muassa spelttiä, josta oli tilan panimossa tehty myös olutta. Hyllyillä oli paljon mielenkiintoista ostettavaa, ja monella olikin huomattavan painava kantamus kotimatkalle lähdeittäessä. •

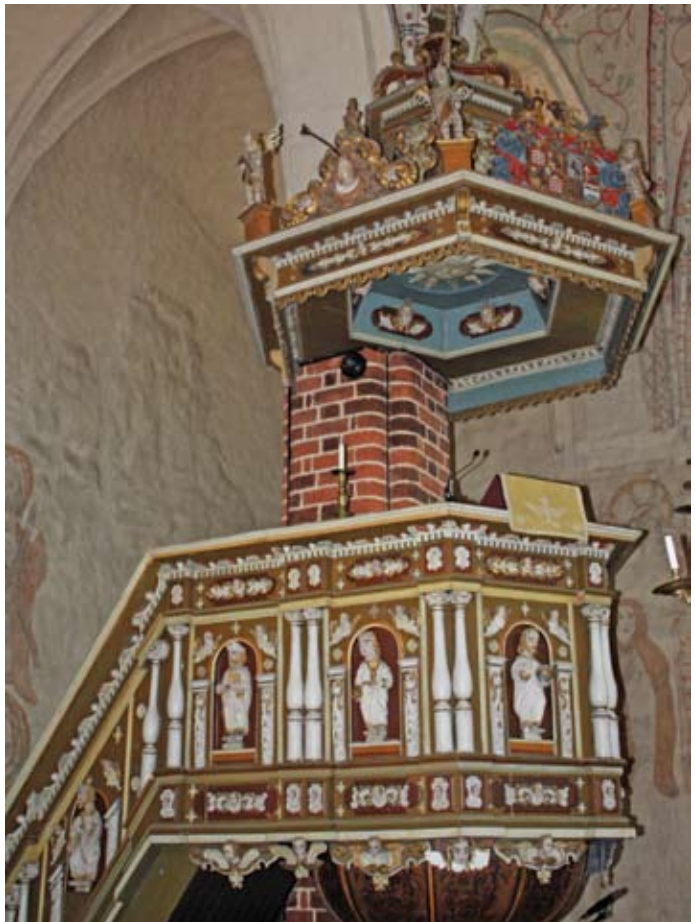

Kristoforoksen kuva on vaikuttavin Pyhtään kirkon seinämaalauksista.

Pernajan kirkon komea saarnastuoli on lahjoitus.

Pernajan kirkon alttarikaappi lieenee ryöstösaalista 30-vuotisesta sodasta.

Luotsin kanssa kulttuurivisiitille

Oulu on tänä vuonna viritellyt yksilöllistä kulttuuriluotsitoimintaa kouluttamalla vanhuksille vapaaehtoisia kaveriteita ja vertaisoppaita kulttuurin maailmaan.

Kulttuuriluotsitoimintaa koordinoi Oulun Seudun Setlementin projektityöntekijä Marjo Pääkkö. Hän kertoo, että Oulussa on nyt 30 koulutettua kulttuuriluotsia valmiina palvelukseen eli kulttuurivisiitin kumppaniksi vanhukselle. Tulijoita olisi ollut enemmänkin, mutta ensimmäiseen koulutuserään voitiin ottaa vain 14 ensimmäiseksi ilmoittautunutta ja toiseen 16.

Valtaosa luotseista on naisia, sillä mukana on vain kolme miestä. Luotsit ovat opiskelijoita, eläkeläisiä ja työelämässä mukana olevia, iältään 19–78-vuotiaita, joten kirjoa on mukavasti. Keikkaluontoisuutensa vuoksi luotsitoimintaan on helppo lähteä mukaan monenlaisissa elämäntilanteissa.

Toiminnan mallina on ollut Jyväskylä, jonka taidemuseo on vuodesta 2006 kehittänyt kulttuuriluotsitoimintaa.

Oulussa toiminnan taustalla on Oulun Seudun Setlementti ry:n hallinnoima ja raha-automaattiyhdistyksen rahoittama Ikä-Esko eli ennaltaehkäisevän työn kehittämishanke vuosille 2009–2013. Ikä-Eskon tavoitteena on edistää ja tukea

Marjo Pääkkö kertoo, että kulttuuriluotseiksi haluavia oli enemmän kuin voitiin kouluttaa.

ikäihmisten hyvinvointia eri toimijoiden – järjestöjen, kaupungin, seurakunnan – yhteistyönä. Toimintaan saadaan erityisavustusta myös opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Yhteistyökumppaneina ovat Oulun taidemuseo, kaupunginkirjasto ja kaupunginteatteri, Pohjois-Pohjanmaan Museo ja Oulun Seudun Setlementti ry:n Vares eli Vapaaehtoistoiminnan ja vertaistuen resurssikeskus.

Ikä-Eskon kohderyhmänä ovat ikäihmiset, joiden toivotaan lähtevän kulttuuriluotsin kanssa teatteriin, taidemuseoon tai vaikkapa yhteislaulutilaisuus-

teen. Toiminta on avoin kaikille oululaisille ikäihmisille.

Marjo Pääkkön mukaan motivoituneet palvelulle vaihtelevat. ”Jotkut kaipaavat apua liikkumiseen, toiset taas mukavaa seuraa kulttuuritilaisuuksiin. Tavoitteena on yhteisen kulttuurikokemuksen kiireetön jakaminen.”

Kulttuuriluotsit toimivatkin ikäihmisen ehdoilla. Yhteinen kulttuurivisiitti on parhaimmillaan antoisa ja miellyttävä kokemus niin kulttuuriluotsille kuin luotsattavalle ikäihmiselle. Antaahan kulttuuri tutkitusti iloa ja laatua elämään. •

Taidetta läpi elämän

”Jo alaluokilla koulussa ajattelin, että minusta tulee taiteilija”, Eila Saarinen kertoo. ”Osasin piirtää hyvin, maalasin vesiväreillä kauniita kortteja ja osallistuin kilpailuihin. Taiteilijaa minusta ei tullut, mutta taidetta olen harrastanut suurimman osan elämäni.”

Eila Saarinen syntyi Karvialla kymmenlapsisen perheen kuudentena lapsena. Heillä oli maatila, mutta isä toimi myös kylän suutarina ja teki perheen kaikki huonekalut itse. Äiti ompeli perheen vaatteet ja oli kylän lääkäri, ompeli haavat, pani luiskahaneet jäsenet paikoilleen ja käytti yrttejä. Heiltä lieene periytynyt monitaitoisuus, jonka avulla Eila on ilman kouluja selvinnyt monista ammateista.

Äiti opetti ompelua, ja pian Eila teki vaatteita sisaruksilleen. Ensin hän meni töihin Reimalle ompelemaan lasten vaatteita, sitten Hyvonille, jossa hän jo opetti ompeluniksitt uusille työntekijöille. Lahdessa ompelutyöt jatkuivat Luhdalla.

Lahdessa Eilalle tulivat tärkeiksi Työväenopiston ja Harjulan opiston kuvanveisto-, keramiikka- ja lasityökurssit. Hän suunnitteli omia malleja ja keksi valmistaa muotteja posliinisavesta. Yhtä niistä alettiin käyttää lasityökurseilla, jolloin voitiin tehdä kuperia lampunvarjostimia. Myös lasityötä esittelevässä opetusvideossa on mallina Eilan suunnittelema työ.

Naisliiton Lahden osaston pitkäaikainen puheenjohtaja Eila Saarinen täytti kesällä 70 vuotta. Tässä hän on omien töittensä keskellä.

Naisfiguuri.

Eila on muovannut patsaita eri materiaaleista: savesta, posliinista ja pronssijauheesta. Lasista hän on tehnyt upeita lasitöitä, muun muassa komeita lasi- ja keittiön vitriinien ovvia. Hän on maalannut tauluja, tehnyt olkitöitä, ommellut turkkisia ja vaatteita – morsiuspukuja, vanhojen päivän pukuja, lasten ja nukkien vaatteita – ja tuunannut paljon ennen kuin se oli muodikastakaan. Eilalla on luova sielu. Hän osaa tehdä mitä vain, jopa remontoida ja kaakeloida oman keittiönsä.

Vaikka Eila on tehnyt tilaustöitä ja antanut töitään paljon lahjaksi, nyt hänestä tuntuu, että

kaikki paikat ovat niitä täynnä. Työhuonetta hänellä ei ole, vaan hän on työskennellyt kerhojen tiloissa isompia töitä tehdessä. Koti muistuttaa kuitenkin usein työpajaa. Materiaalitkin maksavat paljon, eikä pienellä eläkkeellä niitä hevin osteta.

Eila kuuluu Elämystaiteilijat-yhdistykseen, joka myy tuotteitaan Heinolan elämyspuodissa. Sinne on nyt suunnitteilla hänen yksityisnäyttelynsä, ensimmäistä kertaa. Elämyspuotiin Eila neuloo, kutoo, virkkaa, tekee mitä vain kysytään. Puoti oli tänä vuonna mukana toista kertaa järjestetyllä Lahden jou-lutorilla. •

Sirpa Kähkönen HIETAKEHTO Otava 2012

Sirpa Kähkönen Kuopio-sarjan kuudennessa teoksessa Hietakehto tapahtumat siirtyvät kaupungista kesähuvilamiljööseen nykyisen Saaristokaupungin seudulle, siis näköetäisyydelle kaupungista, mutta kuitenkin aivan toisenlaiseen arkeen.

Eletään välirauhan kesää 1943. Kaupungista on tultu maalle viettämään koko kesä lähes omavaraistaloudessa. Selma Kelon Kesäkalliossa ja läheisissäkin huviloissa on isot puutarhat, kasvimaat ja omenapuut. Käydään kalassa, sienessä ja marjassa. Kuokitetaan, kitketään, poimitaan ja säilötään. Isossa huvilassa on apulaisia ja lapsia, hoidokkejakin, joiden myös on osallistuttava työnteokoon ja veneen soutuun. Huvila on monikerroksinen vallasväen paikka. Jopa leikkimökissä on oikeasti toimiva hella.

Kirjassa on aito menneen maailman tunnelma kaikkine askareineen. Sota on kaukana, mutta siitä luetaan lehdistä, saksalaisistakin, joita huvilalle tuodaan. Saksalaisten häviö alkaa jo joillekin olla selviö.

Kansalaissodan haavat nousevat esille, kun entinen punavanki, Lasse Tuomi, saapuu yllättäen tapaamaan vaimoaan Annaa, joka on päässyt lastensa kanssa huvilalle kesäksi työtä vastaan. Kirjassa tulevat kaikki inhimilliset tunteet hienosti esille, onhan yhteisössä muun muassa saksalainen naistoimittaja, taiteilija, muusikko, pyykkimuori ja tohtorinna. Teos kuvaa vuorotellen kunkin ajatusmaailmaa. Vaikeuksia tuottaa se, että kirjoittaja olettaa lukijan muis-

tavan paljon edellisten teosten tapahtumia.

Historiaa ja kielitiedettä opiskellut Sirpa Kähkönen kirjoittaa sodan mikrohistoriaa, sitä miten ihmiset puhuvat, ajattelevat ja toimivat kyseisenä aikana. Hän seuraa lämpimästi ymmärtäen eri-ikäisten ja eri yhteiskuntaluokkiin kuuluvien ihmisten ajatusmaailmaa ja toimintaa.

Erittäin tarkasti kuvataan lasten aivoituksia, välillä tuntuu kuin lapsista olisi tehty ikäisikseen liiankin ymmärtäviä. Sirpa Kähkönen arvostaa Minna Cantinin ja Juhani Ahon ajattelua ja panee topakan Hilda-apulaisen tokaisemaan: "Ukkoin varraan meillä ei lasketa yhtään." Savon murre lipsahtelee tekstissä silloin tällöin, tekee sen luontevasti liikaa tuputtamatta, mutta auttaa tarinan paikallistamisessa. Kirjan nimi Hietakehto viittaa taas Aleksis Kiveen, Sirpa Kähkönen kirjalliseen esikuvaan, ja hänen tunteita herättävään runoonsa Tuonen lehto, öinen lehto.

Luontokuvaus on kirjassa tuoretta ja havainnoivaa: "Kaislat sohisivat vasten veneen laitoja paperisin lehdin.." Arjen havainnot ovat oivaltavia, kuten se että liinavaatteiden välistä

saattaa löytyä edellisten sukupolvien salaisuuksia paljastavia papereita eikä vain aina konjakkipulloa sydämentykytykseen.

Sirpa Kähkönen elää hellästi ymmärtäen kirjansa henkilöiden elämää. Menneisyydessä yhteisöllisyys oli paljon vankempaa kuin nykyään. Eri sukupolvet ja sukupuolet elävät kirjassa toisiansa ymmärtäen ja tukien. Tuli hieman haikea olo. Olisipa vielä nykyäänkin jotain tästä hietakehdon elämästä jäljellä!

– Tuulikki Ritvanen

Viivi Luik VARJOTEATTERI suomentanut Anja Salokannel, Tammi 2011

ja

Ene Mihkelson RUTTOHAUTA suomentanut Kaisu Lahikainen, WSOY 2011

Kaksi taitavaa, palkittua virolaista naiskirjailijaa, Viivi Luik ja Ene Mihkelson, on tarttunut samaan aiheeseen kuin Sofi Oksanen, Viron lähihistoriaan. Kaikki kolme kirjailijaa näkevät tapahtumat omista lähtökohdistaan, joten lukija saa monipuolisen kuvan tapahtumista. Sofi Oksasen romaani perustuu suvulta saatuihin tietoihin. Ene Mihkelson käyttää romaanimuotoisen teoksensa pohjana omaa ja sukunsa yhteistä muistivarastoa. Syntyy vaikutelma, että kirjan minä on kirjoittaja itse. Viivi Luik tilittää avoimesti muistellen omia henkilökohtaisia kokemuksiaan.

Viivi Luik avaa Varjoteatterin kohtauksella varhaisesta lapsuudestaan. Poliisipartio on tullut noutamaan tytön vanhempia kohti tuntematonta päämäärää rangaistuksena jostain kuvitellusta poliittisesta rikoksesta. Kiireessä putoaa läpikotaisin tutkitun kodin lattialle kirjahyllystä kuva, joka esittää Roomaa. Viivissä syttyy palava halu päästä käymään Roomassa, siis paeta nykyhetken kauhuja. Aikuisena hän toteaa olleensa koko ikänsä matkalla Roomaan. Kaupunki on hänelle vapauden ja demokratian vertauskuva. Neuvostoaikana ei Virossa ollut luukkua, jolta olisi voinut ostaa tarvittavan matkalipun.

Lapsuudesta siirrytään nopeasti Viron kohtalon vuoteen 1991. Tallinnan keskusakuiolle kerääntyvät virolaiset jakavat yhteisen pelon: tulevatko tankit ja, jos tulevat, ajavatko ne ihmisjoukkoon. Seuraavina öinä tallinnalaiset heräilevät jokaiseen kolahdukseen ja räsähdykseen, taas tankkien tuloa uumoillen. Aamulla vältellään katseita.

Viivi Luikille aikoinaan järjestetty matka Roomaan ja vuosien oleskelu kaupungissa diplomaatin vaimona on tunteita kuohuttava yhdistelmä itsenäisen Viron edustajan villiä vapauden huumaa ja jokapäiväistä kamppailua pienen budjetin puitteissa. Lukija aistii runoilija-Luikin herkkyyden tunnelmien, tapahtumapaikkojen ja henkilöiden ominaislaadun tulkkina. Tapaamissaan henkilöissä kirjailija tunnistaa usein itsensä toisinnon, kerjäläistytty Rooman kadulla on lapsuuden pikku-Viivi. Kirjassa tämän tästä esiintyvä outo hahmo, pastori

Astpol, muodostuu isänmaan kohtaloiden vammauttamaksi virolaisuuden edustajaksi.

Tapahtumapaikkoina ovat Tallinna, Rooma ja Helsinki. Kukin kaupunki, ja sen mukana maa, kuvataan muutamalla peruspiirteellä. Suomea ja Helsinkiä symbolisoivat syvävihreät havumetsät. Virossa humisevat hiirenkorvaiset koivikot, mutta yhtä tärkeitä tunnuksia ovat verijäljet lumessa.

Kaiken kertomansa itse kokenut Viivi Luik ei tarvitse turhia tehosteita eikä hän maa-

laa kauhukuvia Viron menneisyydestä. Tapahtumat liukuvat ohitsemme hänen kynänsä ohjauksessa kuin kirjan lopussa esiintyvän roomalaisen varjoteatterin kohtaukset.

Myös Ene Mihkelsonin Ruttohauta alkaa paluulla lapsuuteen. Hänelle paluuta edustaa kertojan vierailu vuosikymmenien takaisessa kotitalossa, joka on edelleen suvun hallussa. Vierailija ryhtyy selvittämään perheensä vaiheita. Monen henkilön identiteetti on vaihdettu vuosien aikana, ja sukulaisuussuhteet ovat vaikeasti tulkittavissa.

Arkistojen avautuminen on vienyt virolaiset pitkälle matkalle maan historiaan etsimään sukujensa alkuperää. Kuka havittelee verisiteitä saksalaiseen aateliin, kuka taas aitoa virolaisen maaseudun asujan taustaa. Kartanonherrojen aviottomat lapset, neuvostoajan myötäilijät ja metsien sissisotilaat ovat halunneet hävittää jälkensä. On kuin menneisyyden valheiden paljastuessa avautuisi ruttoon kuolleiden löyhkäävä hauta. Kirja keskittyy kipeiden totuuksien etsimiseen jopa unien avulla.

Kertojan taustasta käy selville metsäveljiin liittynyt isä, samanlainen sukulaisuussuhde on Ene Michelsonilla. Varhaiset muistot kerrotaan tajunnan virta-tekniikalla. Menneeseen sokeutuvat nykyhetken vaikutelmat, ja tekstistä tulee monikerroksista, lukijalta keskittymistä vaativaa.

Eräs keskushahmoista on Kaata, kurjissa oloissa nyky-Virossa elävä iäkäs nainen. Hän saa, kuten Luikilla pastori Astpol, vertauskuvallisen

merkityksen vaikeiden vuosi-
en haavoittamana virolaisena.
Kaata vihaa itsenäiseen maahan
palaavia pakolaisia, jotka ovat
säästyneet neuvostoajalta. Nyt
he tulevat vaatimaan perheensä
jäämistöjä ja kohtelevat Viron
sukuaan loukkaavan alentu-
vasti. Virolaisten kohtalostaan
tuntema häpeä lieenee osasyynä
menneiden vaikeuksien salai-
luun. Myös Viivi Luik häpeää
Roomassa Astpolin nuhuista
ulkonäköä ja kovaäänisiä yk-
sinpuheluja.

Monella keski-ikäisellä
menneisyyden jäsentely ja oma
ehytyminen ovat vielä kesken.
”Huomenna pilvet avautuvat
ja kaikki on kuten ihmisillä
ennenkin, mutta en ollut pit-
kään aikaan enää tiennyt, miten
oli ennen ja mitä oli tänään ja
huominen oli pitkien pimeiden
tuntien takana.” Tämä tunnel-
ma välittyy Ene Mihkelsonin
sanoin.

Varjoteatterin ja Ruttouhou-
dan luettuani tunsin tuskallista
syyllisyyttä siitä, että aikalai-
sina vasta nyt, vuosikymme-
nien kuluttua, saamme tietää
sukulaiskansamme vaietuista
vaiheista, ja tämäkin tieto tulee
meille jo kirjalliseen muotoon
saatettuna.

– Satu Postpischl

Sofi Oksanen KUN KYHHKYSET KATOSIVAT Like 2012

Kun Sofi Oksanen edellinen
romaani, Puhdistus, on koroste-
tusti naisten kirja, jossa paha saa
palkkansa, nyt syksyllä ilmesty-
nyt Kun kyyhkyset katosivat on
miesten kirja. Kirja, jossa ihm-
nen ei ole ihmiselle vain susi,

vaan myös kyy ja kameleontti.
Ja vaikka kyyhkysparvi lehahtaa
lentoa kirjan viimeisellä
aukeamalla, loppu on raadollinen:
mies vailla moraalia jatkaa
toimiaan ja saa tuomionsa – si-
käli kuin saa – vain lukijalta.

Kun kyyhkyset katosivat on
Viron lähihistoriasta kertovan
kvartetin kolmas osa. Sen pää-
henkilöksi, ”pahaksi” mieheksi
nousee itsenäisyssissistä nat-
simieliseksi ja lopulta Kremlin
kätyriksi lieroileva Edgar Parts,
joka laatii KGB:n tilauksesta
tietokirjaa hitlerismin rikok-
sista. Edgarin esikuvana Sofi
Oksasella on ollut todellinen
henkilö, Edgar Siegfried Meos,
Tartossa vuosisadan alussa syn-
tynyt mies, joka palveli KGB:tä
mutta myös Ranskan, Saksan
ja Viron ilmavoimia, oli histori-
oitsija ja toimittaja, kääntäjä ja
väärentäjä.

Toinen romaanin miehistä
on Roland, Suomessa koulutet-
tu metsäveli ja bandiitti, jonka
tavoitteena on itsenäinen Viro.
Hän on – toisin kuin serkkunsa
Edgar – hyvä, rehellinen ja pe-
riaatteilleen uskollinen. Hyvyys
ei kuitenkaan saa palkkaansa,
vaan vaikeneminen ja virallis-
tettu valhe tuhoavat Rolandin,
joka alkoholisoituu.

Kolmas päähenkilö, jonka
kautta Sofi Oksanen kertoo vi-
rolaista lähihistoriaa, on Judith,
Edgarin vaimo. Rakkaudetto-

man avioliiton ja sattumuksien
kautta hän päätyy saksalaisup-
seerin heilaksi, säilyttää hen-
kensä, mutta ajautuu pullon or-
jaksi hänkin.

Kun kyyhkyset katosivat
on romaani, jota ei ole helppo
lukea. Se kuuluu kirjoihin, joka
vaatii lukijaltaan runsaasti aikaa
ja kärsivällisyyttä ja myös kuu-
luisan toisen lukukerran.

Vaikeuteen ymmärtää heti
ja helposti lukemaansa on mon-
ta syytä. Kirjoittaja kuljettaa
tapahtumia rinnakkain kahta eri
aikatasoa: natsiaikaista 1940- ja
neuvostopropagandan värittä-
mää 1960-lukua. Kirjassa on
paljon henkilöitä, jotka esiinty-
vät monella eri nimellä, ja myös
lukuisia lyhenteitä kuten OT,
Omakaitse ja Erna, joille on on-
neksi lopussa sanastaselvitys.
Kyyhkysten juoni ei ole myös-
kään yhtä vetävä kuin Puhdis-
tuksen. Ehkäpä siitäkin olisi
pitänyt tehdä edeltäjänsä tavoin
ensin näytelmä. Tai kirjoittaa,
kuten Helsingin Sanomien Ant-
ti Majander kritiikissään arveli,
vielä toiseen kertaan.

Yksi syy, josta on vähem-
män puhuttu, on huono, jopa
virheellinen kieli. Suomentaja,
taiteilijaprofessori Kersti Juva
kirjoittaa lokakuussa päivitetys-
sä blogissaan, että Sofin kieli on
huolimattonta, hiomatonta, pai-
koin löysää, paikoin taas liian
tiivistä. Onpa hän löytänyt kir-
jasta suoranaisia kielivirheitä.
Ne kuten muunkin kielellisen
huolimattomuuden hyvä kus-
tannustoimittaja olisi pystynyt
korjaamaan.

Parnasson Kaisa Neimalla
ei ole yhtä tuomitseva, vaikka
hänenkin hämmästelee ”passii-
vista tupakointia” ja saksalais-
ten miehittäjien huonoa saksan

kielen taitoa ”eine Butter”. Kii-
tosta hän antaa Sofi Oksasen
omatekoisille ilmaisuille kuten
”nauraa rilpattaa”, ”lauluja lei-
lotellaan” ja ”huutomerkit tö-
pöttävät paperilta silmään”. Ja
Kersti Juvakin myöntää, että
puutteistaan huolimatta Kun
kyyhkyset katosivat on kiinnos-
tava ja jännittävä, hieno kirja
tärkeästä aiheesta.

Kii-tosta ansaitsee myös ro-
maanin kekseliäs kuvitus, viro-
laiset postimerkit, jotka osoitta-
vat kunkin kirjan luvun alussa
tarinan vuoden. Rosalien hau-
dalla, prologissa, ollaan vuonna
1948. Siitä siirrytään vuoteen
1941, CCCP-merkkiin, jolloin
Neuvostoliitto vetäytyi Virosta
poltetun maan taktiikalla. Nat-
siajasta kertovat postimerkkien
hakaristit, hitlerit ja hyökkäys-
vaunut, sen jälkeisestä kaudesta
ensin kolmen liittoutuneen liput
ja sitten elämästä sosialistisessa
neuvostotasavallassa lippalak-
kipäiset leninit ja 1960-luvun
ilmailuaiheiset merkit.

Myös kirjan nimilinnut,
kyyhkyset, lentelevät kirjan
sivuilla. Jo etukannella on pie-
ni postimerkki, jossa rauhan-
kyyhky, ja sisäsivuilla rakaste-
tun silmiä verrataan maidossa
kylpeneisiin metsäkyhkyksiin.
Saksalaismiehityksen alettua
aletaan hämmästellä kyyhkys-
ten vähyyttä, ja pian kyyhkysre-
septejä jo jaetaan ja julkaistaan.
Mutta lopussa, parikymmentä
vuotta sodan jälkeen, kyyhkysia
näkee jälleen. Kaikista ei tehty
lintupaistia.

Minkähän eläimen tai sii-
vekkään myötä Sofi Oksanen
vie jatkossa Stalinin lehmistä
alkanutta tarinaa Viron kohta-
loista.

– Maija Kauppinen

Muistonhelmiä Rajalle

**Kukallisen kesähameen vieno heilahdus lempeässä
alkukesän tuulessa junan portailla, kun laskeuduit
Oulun rautatieasemalle toukokuussa 1980, jäi silmiini
lähtemättömästi.**

**Olit tullut perehdyttämään meidät Naisliiton toimintaan.
Olimmehan päättäneet jatkaa Suomalaisen Naisliiton
toimintaa Oulussa lopettamisuhasta huolimatta.**

**Raija lupautui heti ohjeistamaan meitä alkuun
ja tulla pyyhälsi apua tuomaan Helsingistä.**

**Olimme järjestäneet Taidemuseoon Asemakadulla
ensimmäisen tilaisuutemme runojen ja
musiikin merkeissä.**

**Voi sitä intoa, mikä meistä muutamasta oululaisesta
naisesta ja Helsingin vieraastamme Rajasta pursusi.**

**Olimme äärimmäisen energisiä, varmoja ja vahvoja.
Mehän aloimme toiminnan NAISIAN merkeissä!**

**Raija innosti ja kannusti niin tavallisen luonnollisella
tavalla. Ei hän itseään jalustalle nostanut ”pääkonttorin”
naisena.**

**Läheisyytensä Oulun osaston naiseen hän säilytti
yli 40 vuoden ajan. Kanssakäymisemme oli aina hyvin
läheistä.**

**Viimeisen kerran Raijan kanssa muistelimme aikaamme
saatellesani häntä kotimatalle linja-autoasemalle
Lahden seminaarista.**

Se oli viimeinen kohtaamisemme.

Vilkutti linja-auton ikkunasta, suloinen, ihana Raija!

Rakkaudella muistaen Eeva-Kaarina

KOONNUT: MAIJA KAUPPINEN

Naisliitolle uusi kunniapuheenjohtaja

Suomalaisen Naisliiton syyskokous kutsui liiton uudeksi kunniapuheenjohtajaksi Helsingin Osastoa kymmenen vuotta luotsanneen, valtiotieteiden maisteri **Leena Krohnin**.

Leena on pitkän linjan naisasianainen. Hän on työskennellyt Lastentarhanopettajaliiton ja viimeksi 13 vuotta Naisjärjestöjen Keskusliiton toiminnanjohtajana. Sieltä eläkkeelle jäätyään hän liittyi Suomalaiseen Naisliittoon ja valittiin pian Helsingin Osaston puheenjohtajaksi. Tällä hetkellä Leena on Liiton taloustoimikunnan ja Opetusneuvos Hilja Vilkemaan säätiön hallituksen jäsen ja voi kunniapuheenjohtajana osallistua liiton kaikkiin tilaisuuksiin ja kokouksiin. Eli työskennellä edelleen aktiivisesti naisten ja naisasian hyväksi.

Naisasioissa Leena Krohn on ollut – ja on edelleen – yhteiskunnallinen vaikuttaja. Hänen sitkeytään on kiittäminen, että vuonna 2007 eduskunta hyväksyi lain naisjärjestöjen pysyvistä valtion avustuksesta. Tänä keväänä hän teki kansalaisaloitteen vanhemmuuden kustannusten tasaisemmasta jaosta. Suomalaiset naisjärjestöt antoivat sille syyskokouksessaan vahvan tuen.

1800-luvun naisen selviytymistarina

Pirkko Koskenkylä, parikymmentä vuotta sitten Pirkko Jäppisenä tunnettu MTV:n Tänään kotona -ohjelman toimittaja, piipahti Naisliitossa kertomassa uudesta kirjastaan Pohjantuuli. Mielenkiintoisen kirjasta tekee se, että päähenkilöistä toisen, Aunen, hengenheimolainen ja seminaaritoveri on Minna Johnson eli rakas Minna Canthimme.

Ellen Svinhufvud kiinnostaa

Hämeenlinnan Tykistömuseon Pohjola-sali täyttyi lokakuussa, kun tutkija, filosofian tohtori **Maritta Pohls** kertoi, miten Ellen Svinhufvudista, kakustaan kuulusta presidentin puolisoista, tuli lotta, martha ja kalevalainen nainen. Linnan ehtoisa emäntä, joka toi naiset valtakunnan framille ja piti huolen, että naisjärjestöt saivat myös sanansa julki.

Vastauksia löydät Marittan kirjasta Ellen Svinhufvud. Suomalainen säätyläisnainen maalta.

Suomi jälleen kärjessä kouluvertailussa

Suomen koulujärjestelmä on jälleen arvioitu maailman parhaaksi vertailevassa kansainvälisessä tutkimuksessa. Hopeasijalle pääsi Etelä-Korea ja pronssille Hongkong. Muut Pohjoismaat sijoittuvat selvästi Suomea huonommin: Tanska sijalle 12, Ruotsi sijalle 21 ja Norja sijalle 26. Häntäpäähän jäivät Indonesia, Brasilia ja Meksiko.

Tutkimuksen teki amerikkalainen oppimateriaalivalmistaja Pearson-yhtiö, joka vertaili 40 maan kouluista valmistuneiden määriä ja oppimistuloksia vuosina 2006 – 2010.

Vaikka kahden parhaimman maan koulujärjestelmät poikkeavat paljon toisistaan, yhteistä niille on koulutuksen arvostaminen. Eteläkorealaisista koulujärjestelmää kuvataan tutkimuksessa erittäin rankaksi ja vaativaksi, kun taas suomalainen kohtelee oppilaita hellemmin. Vertailussa korostuu myös koulutettujen opettajien merkitys.

NNKY uudisti visuaalisen ilmeensä

Nuorten Naisten Kristillinen Yhdistys halusi uudistaa ilmetään ja julisti keväällä avoimen

*Kuvassa Manilan rantabulevardille pystytetty juliste, jossa myös Liisan kuva.
– Kuva: Johanna Klinge.*

Rauhanpalkinto Liisa Kiianlinnalle

Liisa Kiianlinna, naisliittolainen, on saanut tämän vuoden kansainvälisen rauhanpalkinnon Gusi Peace Prizen. Huomionosoitusta hänelle esitti intialainen City Montessori School, jonka opetusohjelmaan kuuluu rauhankasvatus ja jonka vuosittain pidettävässä Chief Justices of the World -konferenssissa Liisa Kiianlinna on ollut usein luennoimassa. Onnittelumme! •

logokilpailun. Ehdotuksia tuli peräti 120. Niistä yhdistys valitsi graafikko **Tuija Sorsan** suunnitteleman logon, selkeän ja yksinkertaisen ympyrä-kolmion, joka viestii yhdistyksen tunnuslausetta Naiset luovat turvallisen maailman. Myös värit heijastavat yhdistyksen tavoitteita. Vihreä kuvaa elämää ja kasvua, turkoosi raikkautta, puhtautta ja luovuutta, violetti viisautta ja henkisyyttä, sininen harmoniaa ja rauhallisuutta. •

Oikaisu

Viime Minnassa oli juttu kirjaston ja Minna-lehden 30-vuotisjuhlista. Mukana oli kuva vanhasta kirjoituskoneesta, jolla kerrottiin ensimmäiset Minnat naputellun. Tieto on väärä, sillä alkuvuodet lehden päätoimittajana ja toimitussihteerinä ollut **Riitta Sivenius** huomautti, ettei Minnan tekstejä ole koskaan vanhalla Remingtonilla naputeltu, vaan sähkökirjoituskoneella.

Leskeneläkkeet – ollako vai eikö olla?

Perhe-eläkejärjestelmän uudistamistarpeesta vallitsee suuri yksimielisyys, mutta leskeneläkkeistä iso epäpura. Eläkeneuvotteluryhmän tehtävä ei ole kadehdittava. Suomessa kuten useissa Euroopan maissa käytössä oleva maksupohjainen eläkejärjestelmä ei nykymuodossaan pysty huolehtimaan kaikista eläkevastuista väestön ikääntyessä ja verotuksen kiristyessä.

Lasten kanssa yksin jääneen henkilön toimeentulosta on tietenkin huolehdittava. Leskeneläke ei aina ole ansaittu etu, vaan se suosii useampia avio-
liittoja solmineita. Rärkeimmässä tapauksessa lapsen toinen tai kolmas vaimo saa eläkkeen, mutta entinen vaimo jää ilman. Sen sijaan 50 vuotta täyttänyt leski ei menetä eläkettään uudessa avioliitossa. Miksi yksinelävien, yksinhuoltajien, avopuolisoiden ja eronneiden on osallistuttava leskeneläkkeiden maksuun, vaikka eivät pääse osallisiksi vastaavasta lisätuesta.

Leskeneläkkeet eivät kohtelee tasapuolisesti sen piiriin kuuluvia. Erityisen selvästi tästä kärsivät yksin asuvat naiset, joista viidennes elää köyhyysrajan alapuolelle. Köyhiä naisia on kaikissa ikäluokissa. Avoliittojen ja avioerojen lisääntymisen myötä moni nainen joutuu taloudellisiin vaikeuksiin, joiden taustalla ovat pätkätyöt, työttömyys ja miesten haluttomuus kantaa vastuu tekemisistään. Kun mies hylkää uuden rakkauden tullessa kuvi-
oihin vuosikymmeniä perhettään hoitaneen naisen, tämä jää usein tyhjän päälle joutuessaan yksin huolehtimaan perheen kuluista. Jos nainen jää vielä työttömäksi, hän on todellisessa loukussa.

Eläkeikäiset naiset ovat myös terveydenhuoltopalveluiden suurkuluttajina. Miten he selviytyvät sairaustapauksissa, kun julkinen terveydenhoito ei vedä ja rahaa ei ole? Tämähän on se pohjoismainen hyvinvointivaltio, jona Suomi pullistelee maailmal-
la!

– Ritva Siipi

Kulttuurikeskustelua parhaimmillaan.
Kantaaottava ja asenteita muokkaava
mielipidevaikuttaja.

Kansanperinteen ja nykykulttuurin
kohtaamispaikka.

Pirta.

Vuosikerta 30 euroa.

Julkaisija Kalevalaisten Naisten Liitto ry.
www.kalevalaistennaistenliitto.fi

Tutustu nyt veloituksetta
näköispainokseen

[http://www.kalevalaistennaistenliitto.fi/
pirta](http://www.kalevalaistennaistenliitto.fi/pirta)

SUOMALAINEN NAISLIITTO

HALLITUS

Maija Kauppinen, puheenjohtaja
Arvi Kariston katu 15 as. 12,
13100 Hämeenlinna

Liisa Temisevä, varapuheenjohtaja
Eräpolku 5, 41470 Rutalahti

Marja-Riitta Tervahauta,
rahastonhoitaja
Kulleronkatu 1 A 9, 95430 Tornio

Heli Eskolin
Porttiniementie 13,
13210 Hämeenlinna

Marja-Leena Jaakkola
Kauppalaantie 17 A 1,
00320 Helsinki

Kirsti Ojala
Hannulantie 3, 90230 Oulu

Pirkko Riipinen
Kirkkopuistikko 17-19 E 101,
65100 Vaasa

Eila Saarinen
Pihtikatu 14 B 39, 15500 Lahti

OSASTOJEN PUHEENJOHTAJAT

Alatornio
Marja-Riitta Tervahauta
Kulleronkatu 1 A 9, 95430 Tornio

Helsinki
Sirpa Tuisku
Hevontie 7, 01820 Klaukkala

Hämeenlinna
Maija Kauppinen
Arvi Kariston 15 as. 12,
13100 Hämeenlinna

Jyväskylä
Liisa Temisevä
Eräpolku 5, 41470 Rutalahti

Lahti
Eila Saarinen
Pihtikatu 14 B 39, 15500 Lahti

Oulu
Tiina Tervaskanto-Mäentausta
Sauvatie 11, 90230 Oulu

Vaasa
Seija Lähdemäki
Rantakatu 11 A 7, 65100 Vaasa

Voimaa ja hyvinvointia kulttuurista

Suomalaisen Naisliiton ja sen Helsingin Osaston
ajankohtaisseminaari 2.2.2013
klo 12–16 ravintola Kaisaniemessä Helsingissä

OHJELMA

11.30–12.00 Ilmoittautuminen

12.00 **Avaus**
Suomalaisen Naisliiton puheenjohtaja
Maija Kauppinen

12.15 **Maailman ihanin tyttö**
valokuvaaja, taide- ja sosiaalikasvattaja
Miina Savolainen,
voimauttavan valokuva-menetelmän kehittäjä

13.00 **Taidekokemus arjen voimauttajana**
taidekasvatuksen tutkija
Cecilia von Brandenburg,
Aalto-Arts, Novia, AMK

13.45 **Lounas**
perinteinen lohikeitto (tai allergiavaihtoehto)
kahvi/tee ja Runebergin torttu

14.30 **Taide hoitaa ja kehittää psyykeä**
kirjailija Virpi Hämeen-Anttila

15.15 **Teatteri lohduttavana kokemuksena**
taiteellinen johtaja Heini Tola,
Teatteri Avoimet Ovet

15.50 **Päätös**
koulutustoimikunnan puheenjohtaja
Marjukka Helenius

Seminaarin juontaa Nuppu Rouhiainen

Osallistumismaksu seminaariin on 28 euroa. Hintaan sisältyy keitto-lounas ja kahvi/tee tortun kera. Sitova ilmoittautuminen sähköpostilla (mieluiten) osoitteeseen naisliitto(at)kolumbus.fi tai tekstiviestillä/puhelimitse 0440 699 277 ja maksu tilille FI28 1574 3000 0239 35 viimeistään keskiviikkona 16.1.2013. Kerro tällöin myös mahdollinen ruoka-allergia.

*Minna toivottaa lukijoilleen hyvää joulua
ja menestystä vuodelle 2013.*